

Κωδικός (οί) αναγνώρισης	A.E. 25/12
Τίτλος	ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑΣ, ΜΕΝΗΣ
Χρονολογία (ες)	1953-2012
Επίπεδο περιγραφής	Αρχείο
Μέγεθος και υπόστρωμα της ενότητας περιγραφής (Ποσότητα, όγκος ή διαστάσεις)	80 αρχειακά κουτιά
Όνομα παραγωγού (ών)	Μένης Κουμανταρέας (1931-2014)
Διοικητική ιστορία / Βιογραφικό σημείωμα	<p>Ο Μένης Κουμανταρέας γεννήθηκε στην Αθήνα το 1931, γιος του Αντώνη Κουμανταρέα και της Ευγενίας Αγγελοπούλου Αθανάτου. Πέθανε το 2014. Σύζυγός του ήταν η Λιλή Μαριολοπούλου. Ολοκλήρωσε τις εγκύκλιες σπουδές του στη σχολή Μπερζάν, φοίτησε για σύντομο χρόνο στη Φιλοσοφική και στη Νομική σχολή. Εργάστηκε περίπου για είκοσι χρόνια σε ασφαλιστικές εταιρείες στον Πειραιά και στην Αθήνα. Φίλος του Μάνου Χατζιδάκι και του Γιάννη Τσαρούχη εξέδωσε το πρώτο του βιβλίο, <i>Τα μηχανάκια</i>, το 1962 και για το δεύτερο βιβλίο του, <i>Το αρμένισμα</i>, δικάστηκε από την δικτατορία του 1967. Το 1970 συμμετείχε στην αντιδικτατορική έκδοση <i>Δεκαοχτώ κείμενα</i>. Το 1970 έμεινε για έξι μήνες στο Δυτικό Βερολίνο με υποτροφία της DAAD. Βραβεύτηκε τέσσερις φορές με το κρατικό βραβείο πεζογραφίας καθώς και με τον βραβείο Blue book από τη διεθνή έκθεση βιβλίου της Φρανκφούρτης. Ήταν ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων, πρόεδρος της εταιρείας θεάτρου Σκηνή και Νέα Σκηνή του Λ. Βογιατζή, μέλος του Δ.Σ. της Λυρικής, της ΚΟΕΜ του Στ. Ξαρχάκου και του Συμβουλίου των Φίλων της Ορχήστρας των Χρωμάτων.</p> <p>Εκτός από τα πεζογραφικά λογοτεχνικά έργα του, έχει γράψει πλήθος κριτικών και άρθρων και έχει σημαντικό μεταφραστικό έργο.</p> <p>Έργα του έχουν μεταφερθεί στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση και έχουν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες.</p> <p>Εκτός από τις πολυάριθμες δημοσιεύσεις σε εφημερίδες και περιοδικά, εξέδωσε τα έργα:</p> <ul style="list-style-type: none"> Τα μηχανάκια (1962) Το αρμένισμα (1967) Τα καημένα (1972) Βιοτεχνία υαλικών (1975) Η κυρία Κούλα (1978) Το κουρείο (1979) Σεραφείμ και Χερουβείμ (1981) Ο ωραίος λοχαγός (1982) Η φανέλα με το εννιά (1986) Πλανόδιος σαλπικτής (1989) Η συμμορία της άρπας (1993) Θυμάμαι τη Μαρία (1994) Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω (1996) Η μέρα για τα γραπτά κι η νύχτα για το σώμα (1999) Δυο φορές Έλληνας (2001) Νώε (2003)

	<p>Η γυναίκα που πετάει (2006) Αλτίν (2007) Το show είναι των Ελλήνων (2008) Σ' ένα στρατόπεδο άκρη στην ερημιά Ξεχασμένη φρουρά (2010) Οι αλεπούδες του Γκόσπορτ (2011) Θάνατος στο Βαλπαραΐζο (2013) Ο θησαυρός του χρόνου (2014)</p>
<i>Ιστορικό της ενότητας περιγραφής</i>	<p>Η πρώτη επεξεργασία του υλικού, πριν την δωρεά του αρχείου στο ΕΛΙΑ, είχε γίνει από τον θεατρολόγο Θά-νο Φωσκαρίνη.</p>
<i>Διαδικασία πρόσκτησης</i>	<p>Δωρεά του ίδιου, Δεκέμβριος 2012</p>
<i>Παρουσίαση περιεχομένου</i>	<p>Το αρχείο αποτελείται από τα λογοτεχνικά έργα και σχεδιάσματα λογοτεχνικών έργων του Μένη Κουμανταρέα, σε μορφή χειρογράφων, δακτυλογράφων και εκτυπώσεων ηλεκτρονικών υπολογιστών, κριτικές και δοκίμιά του, δημοσιεύσεις και εκδόσεις έργων και μεταφράσεών του. Περιλαμβάνει εκδόσεις μεταφράσεών του σε άλλες γλώσσες, συνεντεύξεις του, κριτικές για το έργο του, δημοσιεύματα που αναφέρονται σε κείνον, αλληλογραφία, οπτικοακουστικό υλικό (τηλεοπτικές συνεντεύξεις, βιντεοσκοπημένες εκδηλώσεις, ραδιοφωνικές εκπομπές, φωτογραφίες).</p>
<i>Επιλογές, εκκαθαρίσεις και τελική διατήρηση</i>	<p>Δεν έγιναν εκκαθαρίσεις.</p>
<i>Προσθήκες υλικού</i>	<p>Αναμένονται προσθήκες.</p>
<i>Σύστημα ταξινόμησης</i>	<p>Ειδολογική και χρονολογική.</p> <p style="text-align: center;">Λογοτεχνικό έργο</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 1 ΟΙ ΑΛΕΠΟΥΔΕΣ ΤΟΥ ΓΚΟΣΠΟΡΤ (1959, έκδ. 2011)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 2 ΤΑ ΜΗΧΑΝΑΚΙΑ (έκδ. 1962), Η ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΣΚΑΠΑΝΕΑ (δημ. 1963), ΤΟ ΑΡΜΕΝΙΣΜΑ (1963-1964), ΤΑ ΚΑΗΜΕΝΑ, ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΥΑΛΙΚΩΝ, Η ΚΥΡΙΑ ΚΟΥΛΑ (1975-1976), ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΑΙ ΧΕΡΟΥΒΕΙΜ (1981, 1999), Ο ΩΡΑΙΟΣ ΛΟΧΑΓΟΣ (1982)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 3 Η ΦΑΝΕΛΑ ΜΕ ΤΟ ΕΝΝΙΑ (1985-1986)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 4 Η ΦΑΝΕΛΑ ΜΕ ΤΟ ΕΝΝΙΑ (1984-1988), Η ΣΥΜΜΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΠΙΑΣ</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 5-6 Η ΜΥΡΩΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕ ΚΑΝΕΙ ΝΑ ΚΛΑΙΩ</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 7-12 ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΕΛΛΗΝΑΣ</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 13-16 ΝΩΕ</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 17 Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΟΥ ΠΕΤΑΕΙ (2003-2006)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 18 Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΟΥ ΠΕΤΑΕΙ, ΑΛΤΙΝ (2007)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 19-20 ΤΟ SHOW ΕΙΝΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ (2007)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 21 ΤΟ SHOW ΕΙΝΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ, [ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ], Σ' ΕΝΑ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΑΚΡΗ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΙΑ (2009)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 22-24 ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟ ΒΑΛΠΑΡΑΪΖΟ (1994-</p>

	<p>2004)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 25 ΕΡΓΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΑ ΜΟΝΟ ΣΕ Ε-ΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ (1960-2003)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 26 ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΡΓΑ (1952-1990)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 27-28 ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΡΓΑ</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 29-30 ΠΛΑΝΟΔΙΟΣ ΣΑΛΠΗΓΚΤΗΣ</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 31-32 Η ΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΑ ΓΡΑΠΤΑ ΚΙ Η ΝΥΧΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΩΜΑ (1990-1998)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 33-34 ΞΕΧΑΣΜΕΝΗ ΦΡΟΥΡΑ (2004-2010)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 35-37 ΚΡΙΤΙΚΕΣ, ΔΟΚΙΜΙΑ ΤΟΥ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ 1962-2001</p> <p style="text-align: center;">Εκδόσεις έργων του Μ. Κουμανταρέα και μεταφράσεών τους σε άλλες γλώσσες</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 38-41 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΜΕΝΗ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1962-2013)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 42-44 ΑΝΘΟΛΟΓΙΕΣ, ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ (1963-2006)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 45-46 ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ (1961-2010)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 47-54 ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ ΣΕ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ (1964-2010)</p> <p style="text-align: center;">Δημοσιεύματα για τον Μένη Κουμανταρέα - Συνεντεύξεις</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 55-58 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ, ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ (1963-2012)</p> <p style="text-align: center;">Δημοσιεύματα για τον Μένη Κουμανταρέα – Μελέτες, κριτικές</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 59 ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΕΣ, ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΛΕΞΙΚΑ (1989-2003)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 60 ΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ (1992-2010)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 61-66 ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1961-2010)</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 67-76 ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1969-2008)</p> <p style="text-align: center;">Αλληλογραφία</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 77 ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ (1953-2004)</p> <p style="text-align: center;">Οπτικοακουστικό υλικό</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΙ 78-79 ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ, ΒΙΝΤΕΟΣΚΟΠΗΜΕΝΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ</p> <p>ΦΑΚΕΛΟΣ 80 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ (1968), ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ (1953)</p>
<i>Όροι πρόσβασης</i>	Δεν υπάρχουν περιορισμοί στην πρόσβαση
<i>Όροι αναπαραγωγής</i>	
<i>Γλώσσα / γραφή των τεκμηρίων</i>	Αγγλική, γαλλική, γερμανική, τσέχικη, τουρκική, ρωσική, πορτογαλική, ισπανική, αλβανική, ιταλική, βουλγαρική, νορβηγική, ολλανδική, εσθονική, εβραϊκή, φινλανδική.
<i>Φυσικά χαρακτηριστικά και τεχνικές προϋποθέσεις</i>	
<i>Εργαλεία έρευνας</i>	Αναλυτική περιγραφή φακέλου/υποφακέλου σε ηλε-

	κτρονική μορφή. <u>Βλ. επισυναπτόμενη αναλυτική περιγραφή.</u>
<i>Εντοπισμός πρωτοτύπων</i>	
<i>Εντοπισμός αντιγράφων</i>	
<i>Συμπληρωματικές πηγές / σχετικές ενότητες περιγραφής</i>	
<i>Δημοσιεύσεις / Βιβλιογραφία</i>	
<i>Παρατηρήσεις</i>	
<i>Παρατηρήσεις και όνομα του / της αρχειονόμου</i>	Σοφία Μπόρα
<i>Κανόνες ή πρότυπα περιγραφής</i>	ΔΠΙΑΠ (Γ) 2 ^η έκδοση
<i>Χρονολογία (ες) περιγραφής</i>	2014-2015
<i>Θέματα</i>	ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Λογοτεχνικό έργο

- ΦΑΚΕΛΟΣ 1 ΟΙ ΑΛΕΠΟΥΔΕΣ ΤΟΥ ΓΚΟΣΠΟΡΤ (1959, έκδ. 2011)**
- 1.1 Οι αλεπούδες του Γκόσπορτ (1959)**
Πρώτη γραφή του έργου. Δφο, Σεπτέμβριος 1959.
- 1.2 Οι αλεπούδες του Γκόσπορτ**
- Φωτοαντίγραφο δφου της πρώτης γραφής με ελάχιστες χφες διορθώσεις.
- Μεταγραφή του ίδιου κειμένου σε Η/Υ με λίγες χφες διορθώσεις.
- ΦΑΚΕΛΟΣ 2 ΤΑ ΜΗΧΑΝΑΚΙΑ (έκδ. 1962), Η ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΣΚΑΠΑΝΕΑ (δημ. 1963), ΤΟ ΑΡΜΕΝΙΣΜΑ (1963-1964), ΤΑ ΚΑΗΜΕΝΑ, ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΥΑΛΙΚΩΝ, Η ΚΥΡΙΑ ΚΟΥΛΑ (1975-1976), ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΑΙ ΧΕΡΟΥΒΕΙΜ (1981, 1999), Ο ΩΡΑΙΟΣ ΛΟΧΑΓΟΣ (1982)**
- 2.1 Τα μηχανάκια, Το λουτρό**
- «Τα μηχανάκια»: τρία πλήρη δφα με χφες διορθώσεις, ένα δφο κολοβό, ποικίλες σκόρπιες σελίδες δφων και χφων του έργου.
- «Το λουτρό»: δφο με χφες διορθώσεις.
- 2.2 Η δόξα του σκαπανέα (δημ. 1963)**
Έξι ανάτυπα από τη δημοσίευση του έργου στο περ. *Επιθεώρηση Τέχνης*, τχ. 102 και 103 (1963). Στα τρία από τα ανάτυπα υπάρχουν πολλές χφες διορθώσεις, στο τέταρτο χφη αφιέρωση.
- 2.3 Το αρμένισμα (δημ. 1964, έκδ. 1966)**
- Δφο από τα απομνημονεύματα του Θάνου Κουμανταρέα, θείου του συγγραφέα, από όπου εμπνεύστηκε το έργο. Στην πρώτη σελίδα σημειώνεται από τον Μ. Κουμανταρέα: «Αντιγραφή από τα Απομνημονεύματα του θείου Θ.Κ. που αναφέρεται στο Αρμένισμα στη δική μου γραφομηχανή, τα υπόλοιπα είναι απόσπασμα μεγάλο από τα τα απομνημονεύματά του με τη δική του γραφομηχανή» (c. 1963), 1 φ. και σσ. 315-477.
- Τεύχη του περιοδικού όπου η α' δημοσίευση: Μ. Κουμανταρέας, «Το αρμένισμα», περ. *Εποχές*, τχ. 13 (Μάιος 1964) 29-41.
- 2.4 Τα καημένα (τεκμήρια 1966, σενάριο), Βιοτεχνία υαλικών**
- Αποκόμματα εφημερίδων για τον θάνατο δύο εφήβων σε τρεχαντήρι στο Λαύριο (Απρίλιος 1966), γεγονός που αξιοποίησε λογοτεχνικά ο Μ.Κ. στο έργο *Τα καημένα* (1972).
- *Τα καημένα*, σενάριο Π. Τατσόπουλου από τη νουβέλα του Μ.Κ. για την ομώνυμη τηλεταινία σε σκηνοθεσία Γιάννη Διαμαντόπουλου [1987].
- *Βιοτεχνία υαλικών*: «Σύνοψη», φωτοαντίγραφο δφου με χφες διορθώσεις (χ.χ.).

- 2.5 **Η κυρία Κούλα, Σεραφείμ και Χερουβείμ, Ο ωραίος λοχαγός: Δημοσιεύσεις σε περιοδικά (1976-1999).**
- «Η κυρία Κούλα», διήγημα, *Ηριδανός*, τχ. 3 (Δεκέμβριος 1975-Ιανουάριος 1976) 29-50.
- «Σεραφείμ», *Αντί*, περ. Β΄, τχ. 174 (27.3.1981) 35-39.
«Η στρατηγίνα», *Ραδιοτηλεόραση*, τχ. 1528 (29.5.-3.6.1999) 38-41.
- «Ο ωραίος λοχαγός», *Αντί*, τχ.;; (12.11.1982).

ΦΑΚΕΛΟΣ 3 Η ΦΑΝΕΛΑ ΜΕ ΤΟ ΕΝΝΙΑ (1985-1986)

- 3.1 **Προγενέστερες γραφές**
- Φωτοαντίγραφο δφου προγενέστερης γραφής δεμένο, η πρώτη σελίδα σχισμένη, ένθετη σελίδα χφων παρατηρήσεων.
- Φωτοαντίγραφο δφου με πολλές χφες διορθώσεις και επικολλημένα τμήματα δφου πάνω στις σελίδες του.
- 3.2 **Γραφή κοντινή στη δημοσίευση στο περ. το Τέταρτο**
Φωτοαντίγραφο δφου δεμένο, χφες διορθώσεις και ένθετες λυτές σελίδες με σημειώσεις. Δεν ολοκληρώνεται. Η γραφή κοντινή προς το κείμενο της δημοσίευσης στο περ. το Τέταρτο.
- 3.3-3.4 **Δημοσίευση στο περ. το Τέταρτο (1985-1986)**
Περιλαμβάνονται έντεκα τεύχη (τχ. 1-11, 1985-1986) του περιοδικού το Τέταρτο όπου δημοσιεύθηκε σε συνέχειες Η φανέλα με το εννιά. Η σειρά των τευχών δεν είναι πλήρης.

ΦΑΚΕΛΟΣ 4 Η ΦΑΝΕΛΑ ΜΕ ΤΟ ΕΝΝΙΑ (1984-1988), Η ΣΥΜΜΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΠΙΑΣ

- 4.1 **Τελικό κείμενο (1986)**
«Στο τρένο», περ. *Η Λέξη*, τχ. 54 (Μάιος 1986) 499-504. Δημοσίευση των πρώτων σελίδων της τελικής μορφής του μυθιστορήματος. Φωτοαντίγραφο της δημοσίευσης.
Δφα και φωτοαντίγραφα από τη δημοσίευση στο περ. το Τέταρτο, με χφες διορθώσεις, επικολλημένα σε λευκές σελίδες.
- 4.2 **Σημειώσεις, παρατηρήσεις, τίτλοι, τεκμήρια για το ποδόσφαιρο (1984-85)**
- Δφα, φωτοαντίγραφα δφων με σελίδες και παραγράφους από το έργο, χφες διορθώσεις και σημειώσεις.
- Χφες παρατηρήσεις δύο φίλων του συγγραφέα από την ανάγνωση του κειμένου (Β. Ραπτόπουλος; και ;).
- Δοκιμές πολλών διαφορετικών τίτλων για το έργο, χφα.
- Χφες σημειώσεις, κυρίως πάνω στη σχέση του έργου με το ποδόσφαιρο.
- Δημοσιεύματα εφημερίδων και περιοδικών για το ποδόσφαιρο (1984-1985), τεύχος του περ. *Προγνωστικά και πρόγραμμα, το αρχαιότερο ιπποδρομακό περιοδικό*, τχ. 68 (18-20.8.1984).
- 4.3 **Το ημερολόγιο της Φανέλας με το εννιά (1987-88)**
Μ. Κουμανταρέας, «Το ημερολόγιο της Φανέλας με το εννιά», περ. *Υπόστεγο* (Καβάλα), τχ. 1 (Ιούνιος 1987) 20-39.
«Έτσι γεννήθηκε ο Μπιλ», *Φίλαθλος*, 6.12.1988 (αποσπάσματα από το «ημερολόγιο», επιμ. Χρ. Σιέμπης).

- 4.4** **Επιστολές και κριτική Κρίτωνα Χουρμουζιάδη**
Δύο επιστολές Κρ. Χουρμουζιάδη προς τον Μ.Κ. (12.3.1986 και 14.7.1986, χφες). Η πρώτη συνοδεύει την αποστολή της κριτικής του για το μυθιστόρημα: Κ. Χουρμουζιάδης, «Μετά το αδιέξοδο. Μένη Κουμανταρέα: Η φανέλα με το εννιά» (χφο).

- 4.5** **Η συμμορία της άρπας**
Φωτοαντίγραφο δφου με επικολλημένες παραγράφους και χφες διορθώσεις. Χφη ένδειξη «1^η μορφή».

ΦΑΚΕΛΟΣ 5 Η ΜΥΡΩΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕ ΚΑΝΕΙ ΝΑ ΚΛΑΙΩ

- 5.1** **«Μασάνμπα» – πρώτες μορφές**
- Σημειώσεις, χφα σε λυτά φύλλα. Σημείωση του Μ.Κ. «Μορφές του “Μασάμπα” όπως τιλοφορήθηκε τελικά, μέρος της “Μυρωδιάς”. Οι σημειώσεις με ξένο γραφικό χαρακτήρα ανήκουν ή στον Βαγγέλη Ραπτόπουλο ή στον Γιώργο Συμπάρδη, δεν θυμάμαι, παρατηρήσεις που μου έκαναν».
- «Μασάνμπα», 1^η μορφή, δφο με χφες προσθήκες και διορθώσεις.
- «Μασάνμπα», 2^η μορφή, δφο με χφες προσθήκες και διορθώσεις.
- «Μασάνμπα», 3^η μορφή, φωτοαντίγραφο δφου με χφες διορθώσεις. Σελίδα με σημειώσεις χφες.
- 5.2** **«Μασάνμπα» – δφα**
Τρία φωτοαντίγραφα δφων δεμένα σε τόμους, με χφες διορθώσεις. Οι μορφές είναι πλησιέστερες στην τελική, αλλά διαφέρουν σημαντικά τόσο από αυτήν όσο και μεταξύ τους.

ΦΑΚΕΛΟΣ 6 Η ΜΥΡΩΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕ ΚΑΝΕΙ ΝΑ ΚΛΑΙΩ

- 6.1** **«Ο χλωμός», «Ο γιος του θυρωρού»**
- «Ο χλωμός», φωτοαντίγραφο δφου δεμένο σε τόμο, με χφες διορθώσεις. Εκδοχή με αρκετές διαφορές από την τελική.
- «Ο γιος του θυρωρού», φωτοαντίγραφο δφου (οι δύο πρώτες και οι δύο τελευταίες σελίδες), στοιχειοθετημένο κείμενο με χφες διορθώσεις σε φωτοαντίγραφο (οι υπόλοιπες σελίδες του έργου). Τελική μορφή. Μαζί, αποκόμματα που αφορούν την αποτέφρωση των νεκρών στην Ελλάδα (1996, χ.χ.).
- 6.2** **«Ροζαλία», «Τρεις αρρώστιες», τίτλοι και σημειώσεις**
- «Ροζαλία»: Δύο δφα με χφες διορθώσεις. Και τα δύο έχουν αρκετές διαφορές από την τελική εκδοχή. Το πρώτο από αυτά έχει μεγαλύτερες διαφορές. Στο δεύτερο υπάρχει και μία χφη σελίδα με σημειώσεις και δοκιμές τίτλων.
- «Τρεις αρρώστιες»: δφο με χφες διορθώσεις κοντινό στην τελική μορφή, δφο με διαφορές από την τελική εκδοχή, χφες σημειώσεις σε σελίδα εντύπου της Λέσχης του δίσκου σχετικά με το ποίημα του Λεκόντ ντε Λιλ, σε μουσική Ντεμπισί που αναφέρεται στο διήγημα.
- Δοκιμές τίτλων και σημειώσεις, χφα.

6.3

Κείμενα που δεν περιλήφθηκαν στην έκδοση

- Δφο ολοκληρωμένου διηγήματος που αρχίζει «Έχω πελάτη τον πιο ευτυχισμένο άνθρωπο» (με επικολημένες παραγράφους και λίγες χφες διορθώσεις, 39 σελ.).
- Δφο ανολοκλήρωτου κειμένου που αρχίζει «Προχθές περνούσα από το Εφετείο» (8 σελ.).
- Δφο ανολοκλήρωτου κειμένου που αρχίζει «Όλο το πρωί κούρευα» (2 σελ., ίσως προγενέστερη επεξεργασία του «Ο γιος του θυρωρού»).
- Δφο με πολλές χφες προσθήκες ολοκληρωμένου διηγήματος προορισμένου πιθανώς για το τέλος του βιβλίου. Αρχίζει «Όλο το διώχνω κι όλο έρχεται στη σκέψη μου» (36 σελ.). Χφη ένδειξη «2^η μορφή». Δφο άλλης επεξεργασίας του ίδιου, ανολοκλήρωτο (24 σελ.).
- Δφο ολοκληρωμένου κειμένου προορισμένου πιθανώς για το τέλος του βιβλίου (4 σελ.). Αρχίζει: «Ως εδώ. Φτάνει για σήμερα.»
- Δφο ολοκληρωμένου κειμένου προορισμένου πιθανώς για το τέλος του βιβλίου (7 σελ., χφες διορθώσεις και δοκιμές τίτλων). Αρχίζει: «Σ' εσένα που γράφεις το βιβλίο αυτό, έδωσα την ψυχή μου».

ΦΑΚΕΛΟΣ 7 ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

Πρώιμη μορφή του έργου. Ενότητα εκατοντάδων δφων σελίδων με χφες διορθώσεις και προσθήκες. Οι σελίδες ήταν διπλωμένες στη μέση και σε τυχαία σχεδόν σειρά. Δεν στάθηκε δυνατόν να αποκατασταθεί πλήρως η αλληλουχία τους.

ΦΑΚΕΛΟΙ 8-10 ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

- Δφο επεξεργασίας του έργου (φωτοαντίγραφο), σελ. 1-485.
- Φωτοαντίγραφο του ίδιου δφου (και της συνέχειάς του που δεν βρίσκεται στο αρχείο) με πολλές τροποποιήσεις σε προσθήκες επικολημένων δφων παραγράφων, σελ. 1-887. Εκδοχή σχετικά κοντινή στην τελική. Φτάνει ως την αρχή του τρίτου μέρους: μέχρι και το 1 από την Πέμπτη 17 Μαΐου 1990 (δηλ. σελ. 658 της έκδοσης).
- Φωτοαντίγραφο του προηγούμενου δεμένο σε τρεις τόμους με ενδείξεις Α, Β, Γ. Στις πρώτες σελίδες του Α υπάρχουν οδηγίες στοιχειοθεσίας με κόκκινο μελάνι. Δεύτερο φωτοαντίγραφο του ίδιου σε τρεις τόμους (χωρίς ενδείξεις και χωρίς οδηγίες).

ΦΑΚΕΛΟΣ 11 ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

- Στοιχειοθετημένη μορφή του μυθιστορήματος δεμένη σε τόμο με επικολημένο δφο στις σελίδες των περιεχομένων (τίτλοι κεφαλαίων) και χφες διορθώσεις στο υπόλοιπο σώμα. Πρόκειται για την εκδοχή κειμένου των φακέλων 8-10. Οι σελίδες του τρίτου μέρους, που λείπουν από την εκδοχή των φακ. 8-10, εδώ περιλαμβάνονται λυτές (άδετες) και με σημαντικές διαφορές από την τελική μορφή.
- Στοιχειοθετημένη μορφή του μυθιστορήματος ως τη σελίδα 651, σε λυτές σελίδες. Χφες διορθώσεις μόνο στις σελίδες των περιεχομένων (τίτλοι κεφαλαίων).

- Στοιχειοθετημένη μορφή των σελίδων 649-711 με διορθώσεις, διαγραφές και παρεμβολή δφον σελίδων, από την 709 μέχρι 747 εκτύπωση Η/Υ, από 748-771 δφο. Στοιχειοθετημένη μορφή των σελίδων: 341, 516-519, 574-575, 653-757.
- Δφα τριών σελίδων και σημειώσεις για διορθώσεις σε άλλες.

ΦΑΚΕΛΟΣ 12 ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

- 12.1 Τίτλοι, σχεδιάσματα, προσθήκες**
- Τίτλοι: σημειώσεις από την αναζήτηση τίτλου για το έργο.
  - Σελίδες με προσθήκες σε κεφάλαια του έργου: χφη (1) και δφες (3).
  - Σχεδιάσματα κεφαλαίων, δφα με χφες σημειώσεις.
- 12.2-3 Σημειώσεις**
- Διάφορες σημειώσεις για τα πρόσωπα, την πλοκή, τα ιστορικά και πραγματολογικά δεδομένα του έργου.
- 12.4 Φωτοαντίγραφα εφημερίδων (1949-1989)**
- Φωτοαντίγραφα φύλλων εφημερίδων, κυρίως της *Καθημερινής*, της περιόδου 1949-1989, συγκεκριμένα από τα έτη 1949, 1950, 1959, 1960, 1979, 1989. Πρόκειται για τα φύλλα της 17^{ης} Μαΐου των ετών αυτών και των κοντινών πριν και μετά τη 17^η ημερών.
- 12.5 Δημοσιεύματα (1998-2001)**
- Αποκόμματα από τη στήλη «Ο Φιλίστωρ» της εφ. *Καθημερινή*, 1998-1999.
  - Σελίδες εφημερίδων και τεύχη περιοδικών με δημοσιεύματα για τον Εμφύλιο (1999-2001).
  - Φωτοαντίγραφο δημοσιεύματος για τον Γ. Βιζυηνό.

ΦΑΚΕΛΟΣ 13 ΝΩΕ (δεκαετία 1950 – 2002)

- 13.1 Πρώτη γραφή (τέλη δεκαετίας '50-αρχές δεκαετίας '60)**
- Σελίδες (24) από την πρώτη γραφή του έργου, δφο με χφες συμπληρώσεις και διορθώσεις.
  - Κεφάλαια από την πρώτη γραφή με εισαγωγικό σημείωμα του Μ. Κουμανταρέα στο αφιέρωμα του περιοδικού *Οδός Πανός*, τχ. 117 (Ιού.-Σεπτ. 2002) 6-28. Περιλαμβάνονται: δύο σημειώματα του Μ.Κ. (φωτοαντίγραφα δφον) και τα κεφάλαια «Για τον επαγγελματικό και σεξουαλικό προσανατολισμό του νεαρού Νώε» (δφο με χφες διορθώσεις), «Για τις συνήθειες των νέων γενικά και ειδικά του Νώε» (δφο με χφες διορθώσεις), «Μια διαβολική συνάντηση» (χφο και δφο του ίδιου κειμένου).
- 13.2 Δακτυλόγραφο 1**
- Η παλαιότερη πλήρης μορφή της δεύτερης γραφής (c. 2002), δφο με χφες διορθώσεις και επικολλημένες παραγράφους (270 σελ.).
- 13.3 Δακτυλόγραφο 2**
- Δφο με επικολλημένες παραγράφους και σπάνιες χφες διορθώσεις (416 σελ.). Αναπτυγμένη εκδοχή του δακτυλογράφου 1 (με πολλές διαφορές από το δφο 1).

- 13.4** **Διορθώσεις κεφαλαίου 3 του δφου 2**
Δφο διορθωμένης εκδοχής του κεφ. 3 του δφου 2 (13 σελ.).
- ΦΑΚΕΛΟΣ 14 ΝΩΕ**
- 14.1** **Φωτοαντίγραφο του δφου 2**
- 14.2** **Στοιχειοθεσία του δφου 2**
Στοιχειοθετημένη μορφή του δφου 2, δύο αντίγραφα δεμένα σε τόμους, με δύο διαφορετικές διορθώσεις (κάθε τόμος διορθωμένος από διαφορετικό πρόσωπο).
- ΦΑΚΕΛΟΣ 15 ΝΩΕ**
- 15.1** **Δακτυλόγραφο 3**
Δφο με επικολλημένες παραγράφους δφες ή και στοιχειοθετημένες και χφες διορθώσεις (376 σελ.). Εκδοχή κοντινή στην τελική, με κάποιες διαφορές.
- 15.2** **Δακτυλόγραφο 3 – φωτοαντίγραφο 1**
Φωτοαντίγραφο του δφου 3 με λίγες χφες συμπληρώσεις και διορθώσεις και χφο κατάλογο των κεφαλαίων (376 σελ.).
- ΦΑΚΕΛΟΣ 16 ΝΩΕ (2003)**
- 16.1** **Δακτυλόγραφο 3 – φωτοαντίγραφο 2**
Φωτοαντίγραφο του δφου 3 με επικολλημένες δφες παραγράφους όπου έχουν υιοθετηθεί πολλές από τις χφες διορθώσεις που βρίσκονται στο φωτοαντίγραφο 1 (υποφ. 15.2).
- 16.2** **Στοιχειοθεσία του δφου 3 (2003)**
Στοιχειοθετημένη μορφή του δφου 3 με πάρα πολλές διορθώσεις, συμπληρώσεις και επικολλημένες δφες παραγράφους. Η εκδοχή που συγκροτείται έτσι είναι σχεδόν η τελική.
- ΦΑΚΕΛΟΣ 17 Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΟΥ ΠΕΤΑΕΙ (2003-2006)**
- 17.1** **Ήθελα να'μαι το κινητό σου**
- Δύο δφα του κειμένου που περιλήφθηκε σε έκδοση για τα δέκα χρόνια της εταιρείας Panafon (2003). Το ένα δφο (φωτοαντίγραφο) έχει τίτλο «Ο σακάτης» (25 σελ.). Το δεύτερο με τίτλο «Ήθελα να'μαι το κινητό σου» (25 σελ.) έχει επικολλημένες δφες παραγράφους και η εκδοχή του κειμένου είναι η τελική της έκδοσης Panafon.
- Η έκδοση *1993-2003 Συνεχίζουμε*, Αθήνα, Vodafone – ΠΑΝΑΦΟΝ ΑΕΕΤ, 2003.
Το «Ήθελα να'μαι το κινητό σου» είναι η πρώτη μορφή του «Ο Διάλογος έχασε το κινητό του» από το *Η γυναίκα που πετάει*. Η δεύτερη γραφή είναι τριτοπρόσωπη με μεγάλες διαφορές από την πρώτη.

- 17.2 Τα χιόνια του Δεκέμβρη παραμονεύουν πάντα, Η νύχτα με τους μετεωρίτες**
- «Τα χιόνια του Δεκέμβρη παραμονεύουν πάντα». Δφο με τίτλο «Στα ξένα χέρια», τρία φωτοαντίγραφα, στο ένα χφες διορθώσεις (26 σελ.). Η εκδοχή έχει κάποιες διαφορές (κυρίως κάποιες παραγράφους λιγότερες) από αυτήν που δημοσιεύτηκε στην εφ. *Το Βήμα της Κυριακής*, 26.12.2004 με τίτλο «Τα χιόνια του Δεκέμβρη παραμονεύουν πάντα». Οι σελίδες της δημοσίευσης και φωτοαντίγραφό της. Η εκδοχή αυτή έχει περιορισμένες διαφορές από τη μορφή που έχει το ίδιο κείμενο στο βιβλίο *Η γυναίκα που πετάει*.
  - «Η νύχτα με τους μετεωρίτες». Δφο με επικολημένες δφες παραγράφους και σπάνιες χφες διορθώσεις (57 σελ.), φωτοαντίγραφο του ίδιου. Εκδοχή με κάποιες διαφορές από την τελική.
- 17.3 Μαραμπού και χούντα, Τα κουδούνια, Σημειώσεις αβλεψιών**
- «Μαραμπού και χούντα». Δύο δφα με χφες διορθώσεις Και τα δύο διαφέρουν από την τελική εκδοχή στις τελευταίες σελίδες τους. Το πρώτο διαφοροποιείται από τη σελίδα 19 και εξής και το δεύτερο από τη σελίδα 22.
  - «Τα κουδούνια» (2006). Δφα προγενέστερων γραφών: ατελές (5 σελ.) με χφες διορθώσεις, πλήρες (9 σελ.) με χφες διορθώσεις, διάφορες σελίδες και παράγραφοι, μία από αυτές χφη. Τεύχος του περ. *Η Λέξη*, 188 (Απρίλιος-Ιούνιος 2006) όπου δημοσιεύεται (σσ. 161-167).
  - Σημειώσεις αβλεψιών του βιβλίου «προς διόρθωση» (2 σελ.) και δείγμα του εξωφύλλου.

ΦΑΚΕΛΟΣ 18 Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΟΥ ΠΕΤΑΕΙ, ΑΛΤΙΝ (2007)

- 18.1 Κουαρτέτο**
- Φωτοαντίγραφο δφου δεμένο σε τόμο, με επικολημένες δφες παραγράφους και χφες διορθώσεις (91 σελ.). Φωτοαντίγραφο αυτής της επεξεργασίας, επίσης δεμένο σε τόμο. Η εκδοχή αυτή έχει σημαντικές διαφορές από την τελική.
  - Φωτοαντίγραφο κειμένου που συντίθεται από δφες και στοιχειοθετημένες παραγράφους με χφες διορθώσεις (54 σελ. συραμμένες). Δεύτερο φωτοαντίγραφο του ίδιου χωρίς τις διορθώσεις με μολύβι. Εκδοχή κοντινή στην τελική.
- 18.2 Αλτίν**
- Δφο με επικολημένες δφες παραγράφους και λίγες χφες συμπληρώσεις του μονόπρακτου *Αλτίν* που δημοσιεύτηκε στον τόμο: Μάνος Ελευθερίου, Μάρω Δούκα, Μένης Κουμανταρέας, *Μπλε μελαγχολία, τρία μονόπρακτα*, Αθήνα, Κέδρος, 2007.

ΦΑΚΕΛΟΣ 19 ΤΟ SHOW ΕΙΝΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ (2007)

- 19.1 Μια μέρα απ' τη ζωή τους – προσχέδιο, τίτλοι, πραγματολογικά**
- Δοκιμές τίτλων, σημειώσεις και στοιχεία για τα ιστορικά πρόσωπα (χφα), ευχαριστίες (δφο), σχόλια τρίτου προσώπου για το κείμενο (δφο).
  - Αρχικές σελίδες του κειμένου, δφο, χφο (8 σελ.).

- 19.2** **Μια μέρα απ' τη ζωή τους, δφο 1 (2007)**
Φωτοαντίγραφο δφου με τίτλο «Κ.Π.Κ. και Δ.Μ. 20.10.32» και με ένδειξη «Α' μορφή, Μάρτιος 2007», δεμένο σε τόμο, με λίγες χφες διορθώσεις (119 σελ.).
- 19.3** **Μια μέρα απ' τη ζωή τους, δφο 2**
Επεξεργασία του προηγούμενου, φωτοαντίγραφο δφου με λίγες χφες διορθώσεις, δεμένο σε τόμο (145 σελ.).
- 19.4** **Μια μέρα απ' τη ζωή τους δφο 3**
Φωτοαντίγραφο του δφου 2 με πολλές επικολημένες δφες παραγράφους και με τίτλο «Μέρα του '32», εκδοχή κοντινή στην τελική, λυτά φύλλα, (145 σελ.).
- 19.5** **Ο κύριος Μπατερφλάν**
- Δφο 1: Φωτοαντίγραφο δφου δεμένο σε τόμο (98 σελ.), μορφή με αρκετές διαφορές από την τελική.
- Δφο 2: Φωτοαντίγραφο δφου με πολλές επικολημένες ή ένθετες παραγράφους, δφες και χφες και με πολλές αποκοπές παραγράφων (με ψαλίδι) από σελίδες του δφου (περίπου 55 σελ.). Λείπουν οι τελευταίες σελίδες. Εκδοχή μεταγενέστερη της προηγούμενης αλλά με διαφορές από την τελική.
- ΦΑΚΕΛΟΣ 20** **ΤΟ SHOW ΕΙΝΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**
- 20.1** **Το show είναι των Ελλήνων – δφο 1**
Φωτοαντίγραφο δφου με επικολημένες δφες παραγράφους και με τίτλο «Λάμπες θυέλλης», δεμένο σε τόμο. Η εκδοχή αυτή έχει πολλές διαφορές από την τελική.
- 20.2** **Στοιχειοθεσία – φωτοαντίγραφο 1**
Στοιχειοθεσία κειμένου πολύ κοντινού στην εκδοχή του 20.1, με τίτλο «Λάμπες θυέλλης» (φωτοαντίγραφο, 361 σελ.).
- 20.3** **Στοιχειοθεσία – φωτοαντίγραφο 2**
Φωτοαντίγραφο της στοιχειοθεσίας (του υποφ. 20.2) με πολλές διαγραφές, διορθώσεις και προσθήκες δφων παραγράφων (φωτοαντίγραφο της όλης επεξεργασίας, στην περίπτωση αυτή).
- 20.4** **Στοιχειοθεσία – φωτοαντίγραφο 3**
Ίδιο φωτοαντίγραφο (με αυτό του υποφ. 20.3) με κάποιες πρόσθετες χφες διορθώσεις (κόκκινο μελάνι).
- ΦΑΚΕΛΟΣ 21** **ΤΟ SHOW ΕΙΝΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ, [ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ], Σ' ΕΝΑ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΑΚΡΗ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΙΑ (2009)**
- 21.1** **Το show είναι των Ελλήνων. Στοιχειοθεσία – φωτοαντίγραφο 4**
Ίδιο φωτοαντίγραφο στοιχειοθεσίας με αυτό του υποφ. 20.3, με νέα επεξεργασία: χφες διορθώσεις, πολλές προσθήκες, προσθήκες δφων παραγράφων, αποκοπές παραγράφων κ.λπ.
- 21.2** **Το show είναι των Ελλήνων – δφο 2**
Φωτοαντίγραφο δφου πολύ κοντινού στην τελική εκδοχή (130 σελ.).

- 21.3 Το show είναι των Ελλήνων – δοκιμές τίτλων**
Δεκάδες τίτλοι που δοκίμασε ο Μ.Κ. για το έργο αυτό, χφα.
- 21.4 [Δεκέμβρης], θεατρικό**
Θεατρικό έργο με θέμα την ίδια διάσκεψη της 26-27 Δεκεμβρίου 1944, που παρουσιάζεται στο «Το show είναι των Ελλήνων». **Η ένδειξη «Δεκέμβρης» υπήρχε μόνο στον φάκελο που βρέθηκαν τα δφα.**
- Δφο Α΄ πράξης με λίγες χφες διορθώσεις και επικολλημένες δφες παραγράφους (28 σελ.).
- Δφο Α΄ και Β΄ πράξης (φωτοαντίγραφα, η Α΄ πράξη φωτοαντίγραφο του προηγούμενου) (28 και 48 σελ. αντίστοιχα).
- Α΄ και Β΄ πράξη. Εκτυπώσεις Η/Υ δεμένες σε τεύχη. Στο πρώτο τεύχος ένδειξη «Πρακτικά συνεδριάσεων 26^{ης} και 27^{ης}.12.1944 στο υπουργείο Εξωτερικών. Πρώτο σχέδιο διασκευής κειμένων. Α΄ πράξη. Διασκευή: Μένης Κουμανταρέας» (24 και 39 σελ. αντίστοιχα).
- 21.5 Σ' ένα στρατόπεδο άκρη στην ερημιά (2009)**
- Φωτοαντίγραφο δφου του έργου δεμένο σε τόμο με τρία στάδια διορθώσεων (60 σελ.). Το πρώτο στάδιο είναι φωτοτυπημένο μαζί με το δφο, το δεύτερο σημειώνεται με μολύβι και το τρίτο με κόκκινο μελάνι. Έχει τίτλο «Το πορτρέτο του στρατηγού» και μεγάλες διαφορές από την τελική εκδοχή.
Δεύτερο φωτοαντίγραφο των δύο πρώτων σταδίων (δηλ. δεν περιλαμβάνονται οι διορθώσεις με κόκκινο μελάνι).
- Στοιχειοθεσία εκδοχής πολύ κοντινής στην τελική, δεμένη σε τόμο (151 σελ.) (2009).
- Αφίσα των εκδόσεων Κέδρος για την έκδοση του βιβλίου.

ΦΑΚΕΛΟΣ 22 ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟ ΒΑΛΠΑΡΑΪΖΟ

- 22.1 Θα επιστρέψω**
Φωτοαντίγραφο δφου δεμένο σε τόμο με χφες διορθώσεις και συμπληρώσεις και με ένδειξη τίτλου «Θα επιστρέψω» (περ. 200 σελ.).
- 22.2 Ο σύντροφος X**
Φωτοαντίγραφο δφου δεμένο σε τόμο με πολλές επικολλημένες παραγράφους και σελίδες και με ένδειξη τίτλου «Ο σύντροφος X» (248 σελ., στην τελευταία κατάλογος με πιθανούς τίτλους για το έργο).
Οι δύο αυτές εκδοχές πιθανώς είναι προγενέστερες των υπολοίπων [γιατί και στις δύο το αποδεικτικό τεκμήριο της ιστορίας είναι έγγραφο και όχι βιντεοκασέτα].

ΦΑΚΕΛΟΣ 23 ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟ ΒΑΛΠΑΡΑΪΖΟ (1994-1995)

- 23.1 Άτιτλη εκδοχή, με φωτοαντίγραφο σχεδίου εξωφύλλου (;) που απεικονίζει τον Χόνκερ**
Φωτοαντίγραφο δφου δεμένο σε τόμο με κάποιες χφες σημειώσεις με γαλάζιο μαρκαδόρο (382 σελ.).
- 23.2 Ο σύντροφος X (1994-95)**
Φωτοαντίγραφο δφου δεμένο σε τόμο με ένδειξη τίτλου «Ο σύντροφος X» και χρονολογική ένδειξη Ιούνιος '94-Σεπτέμβριος '95 (224 σελ.).

- 23.3 Πήγαινε στον Παράδεισο**
 Φωτοαντίγραφο δφου σε λυτά φύλλα με επικολλημένες δφες και στοιχειοθετημένες παραγράφους (314 σελ.). Είναι η πρώτη εκδοχή που η αφήγηση γίνεται τριτοπρόσωπη. Όλες οι προηγούμενες ήταν σε πρώτο πρόσωπο.
- ΦΑΚΕΛΟΣ 24 ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟ ΒΑΛΠΑΡΑΪΖΟ (2004)**
- 24.1 Πήγαινε στον Παράδεισο (άνοιξη 2004)**
 Δύο φωτοαντίγραφα δφου δεμένα σε τόμους (271 σελ.). Εκδοχή κοντινή στην τελική με αρκετές διαφορές.
- ΦΑΚΕΛΟΣ 25 ΕΡΓΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΑ ΜΟΝΟ ΣΕ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ (1960-2003)**
- 25.1 Έργα δημοσιευμένα σε εφημερίδες και περιοδικά (1960-1965)**
 - «Συνομιλία», ποίημα, *Εκλογή*, τομ. 16, τχ. 190 (25.9.1960) 38.
 - «Το χτικιό», διήγημα, *Εποχές*, τχ. 21 (Ιανουάριος 1965) 36-40.
- 25.2 Έργα δημοσιευμένα σε εφημερίδες και περιοδικά (1976-2003)**
 - «Ντε!», *Τραμ, Β'*, τχ.3 (Νοέμβριος 1976) 177-182.
 - «Ένας κηφήνας», εφ. *Τα Νέα*, 1.12.2003, ένθετο «Αντιδιηγήματα», σσ. 4-5. Δφο του ίδιου με λίγες επικολλημένες παραγράφους και διορθώσεις, με ένδειξη Ιούνιος 2003, 11 σελ.
- ΦΑΚΕΛΟΣ 26 ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΡΓΑ (1952-1990)**
- 26.1 Πρώιμα ανέκδοτα πεζά.**
 Ενότητα πεζών με το εξής εισαγωγικό σημείωμα του Μ.Κ.: «Όλα αυτά τα κείμενα που περιέχονται σ' αυτό το ντοσιέ και που προέρχονται από μια πολύ πρώιμη φάση των γραπτών μου δεν επιθυμώ να δημοσιευτούν. Μπορούν να αναφερθούν σε αυτά οι μελλοντικοί μελετητές –αν υπάρξουν τέτοιοι- και να μεταχειριστούν ενδεχομένως αποσπάσματα αν το κρίνουν σκόπιμο. Χριστούγεννα του 2002. Μένης Κουμανταρέας».
 Τα κείμενα της ενότητας διαχωρίζονταν με χαρτόνια που έφεραν χρονολογίες. Δεν είναι όμως απολύτως σαφές αν αυτές αφορούν το κείμενο που προηγείται ή αυτό που έπεται του χαρτονιού.
 - «Χειμωνιάτικο ταξίδι», χφο, 4 σελ., Δεκ. 1952-Ιαν. 1953.
 - «Ο μικρός τριανταφυλλένιος σαλπικτής», δφο, 7 σελ. με χφες συμπληρώσεις και διορθώσεις.
 - Άτιτλο με αρχή «Κάθε φορά που διάσχιζε ένα δρόμο σκεφτόταν πως ο θάνατος ήταν καβαλικευμένος σε κάποιο από τα φτερά των αυτοκινήτων», δφο, 3 σελ., χρονολ. ένδειξη σε διαχωριστικό χαρτόνι: «τέλη δεκαετίας '50».
 - «Παρασκευάς», δφο, 7 σελ., ένδειξη σε διαχωριστικό χαρτόνι: 1960.
 - Ιδέες για τρία έργα: «Το μηχανάκι», «Στρηπ-τηζ», «Σενάριο [Μοναξιά για τρεις]», δφο, 2 σελ., χρονολ. ένδειξη σε διαχωριστικό χαρτόνι: «τέλη δεκαετίας '50».
 - Άτιτλο κείμενο με αρχή «Ένα χειμωνιάτικο πρωινό στους δρόμους της Αθήνας ένα νέο παιδί από εργατική τάξη τρυπώνει σ' ένα κατάστημα

λαχείων για να φυλαχτεί από τη βροχή», δφο, 2 σελ., χρονολ. ένδειξη σε διαχωριστικό χαρτόνι: αρχές 1960.

- Άτιτλο κείμενο με αρχή «Πρώτο ερχόταν το μεγάλο βαγόκι με τις αποσκευές», δφο, 14 σελ. με χφες συμπληρώσεις και διορθώσεις, χρονολ. ένδειξη σε διαχωριστικό χαρτόνι: αρχές 1960-1961 [έχει χρησιμοποιηθεί το verso δύο εγγράφων από την εταιρεία που εργαζόταν ο Μ.Κ., με χρονολογία 31.12.1965].

- Άτιτλο με αρχή «Ξυλάρμενοι πέσαμε κατά το βοριά, κι ακόμα βορεινότερα», 4 σελ.

- «Το άγαλμα», δφο, 91 σελ.

- Άτιτλο με αρχή «Στον όρκο της χάρτινης περικεφαλαίας...», δφο με χφες διορθώσεις, 24 σελ., χρονολ. ένδειξη σε διαχωριστικό χαρτόνι: αρχές 1960.

- «Η συνέντευξη», δφο με χφες διορθώσεις, 8 σελ., χρονολ. ένδειξη σε διαχωριστικό χαρτόνι: αρχές 1960.

- Άτιτλο με αρχή «Δεν μπορούσε να γίνει πυκνότερη ησυχία· ούτε ένα πάτημα στη στεριά, ούτε ένας φλοίσβος στη θάλασσα», 3 σελ., δφο, χρονολ. ένδειξη σε διαχωριστικό χαρτόνι: 1965 (λίγο πριν το «Αρμένισμα»).

- Άτιτλο με αρχή «Απ' όλες τις μηχανές που ο άνθρωπος σκαρφίστηκε να ταξιδεύει...», 2 σελ., δφο.

- «Η κουκούρα», 4 σελ., δφο.

- «Η ντουλάπα», δύο διαφορετικά δφα, με σημαντικές διαφορές και ως προς το κείμενο, 5 σελ. και 6 σελ. αντίστοιχα. Το δεύτερο προορισμένο για δημοσίευση (γιατί έχει την σημείωση: «Ένα διήγημα του Μένη Κουμανταρέα. Εικονογράφηση Μάγιας»). Χρονολ. ένδειξη σε διαχωριστικό χαρτόνι: 1964.

- Άτιτλο με αρχή «Στήσε τέσσερα όργανα σε τέσσερις γωνιές, κλαρίνο, πίπιζα και δυο ταμπούρα», δφο, 25 σελ., χρονολ. ένδειξη σε διαχωριστικό χαρτόνι: 1965.

- «Οι κομπάρσοι», χφο, 5 σελ., χρονολ. ένδειξη σε διαχωριστικό χαρτόνι: 1960.

26.2

Ουρανία (1967-1972, 1990)

Ανέκδοτη νουβέλα (1967-1972). Σημείωμα του Μ.Κ.: «Την “Ουρανία” άρχισα να γράφω το 1967 – την πρώτη της μορφή διάβασα σε φίλους στο σπίτι του Νίκου Παναγιωτόπουλου παρουσία του Στρατή Τσίρκα. Αργότερα προσπάθησα να την βελτιώσω (το 1972 αλλά και πολύ αργότερα στο τέλος της δεκαετίας του '90) χωρίς επιτυχία. Δεν την έσχισα ελπίζοντας πάντα σε μια καλύτερευση. Νομίζω ότι δεν πρέπει να δημοσιευθεί αλλά να μείνει στο αρχείο σαν δείγμα των αναζητήσεών μου εκείνης της εποχής (όπως λ.χ. ο “Στρίγγλος” λίγο αργότερα) και βοήθημα σε όσους από τους μελλοντικούς μελετητές του έργου μου θελήσουν να περιλάβουν αποσπάσματα σε μελέτες τους. Αθήνα, 24 Ιανουαρίου 2003 στην οδό **Σποργίλου 3**, παρουσία του φίλου και συνεργάτη μου Θάνου Φωσκαρίνη, Μένης Κουμανταρέας».

Δφο με λίγες επικολλημένες παραγράφους και διορθώσεις, 22 σελ.

Φωτοαντίγραφα δφων και δφα, 69 σελ.

26.3

Ο δεύτερος εξάδελφος

Σύμφωνα με σημείωμα του Μ.Κ. «ημιτελές μυθιστόρημα όχι προς δημοσίευση σε αυτή τη μορφή εκτός εάν κάποιος επιμελητής αποσπάσει κάποιο τμήμα που θεωρεί ενδιαφέρον και το παρουσιάσει σε κατάλληλη ευκαιρία». Δφο σχέδιο, 5 σελ. Δφο πρώτου κεφαλαίου, 13 σελ. Διάγραμμα συγγενών δύο χαρακτήρων του έργου. Χφο σημείωμα. Δφο των πρώτων έξι κεφαλαίων, 51 σελ.

- 26.4** **Μόνος είσαι κανένας**
Σύμφωνα με σημείωση πρόκειται για «Το πρώτο μέρος από ανολοκλήρωτο μυθιστόρημα» με χρονολογική ένδειξη «δεκαετία '80». Δφο με λίγες χφες διορθώσεις, 55 σελ.
- ΦΑΚΕΛΟΣ 27** **ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΡΓΑ**
- 27.1** **«Πειραιώτικο μυθιστόρημα»**
Ημιτελές μυθιστόρημα. Δφο με πάρα πολλές επικολλημένες παραγράφους, 153 σελ.
- 27.2** **«Πειραιώτικο μυθιστόρημα»**
Σχεδιάσματα για το «πειραιώτικο μυθιστόρημα». Διατηρήθηκαν οι ενότητες των σελίδων όπως βρέθηκαν. Δφα με πολλές χφες διορθώσεις και επικολλημένες παραγράφους.
- 16 σελ. και μία καρτ ποστάλ με απεικόνιση του Πειραιά.
- 21 σελ.
- 55 σελ. με αρίθμηση από 13 έως 68.
- 76 σελ. με αρίθμηση από 1 έως 76.
- 13 σελ. με αρίθμηση από 1-13 και ένδειξη «κεφάλαιο από ημιτελές μυθιστόρημα».
- Χφες σημειώσεις.
- 27.3** **Η νύχτα των φίλων (1989)**
Δφο με επικολλημένες παραγράφους και λίγες χφες διορθώσεις και φωτοαντίγραφο του ίδιου δεμένο σε τόμο, 83 σελ., με χρονολογική ένδειξη καλοκαίρι '89. Στο δφο ο Μ.Κ. σημειώνει: «Νουβέλα που γράφτηκε στη δεκαετία του '80 και που δεν έκρινα δημοσιεύσιμη. Μελλοντικά μπορεί να περιληφθεί σε τόμο με αδημοσίευτα με τη σημείωση ότι αποτελεί μέρος όσων κατά κάποιο τρόπο αποκήρυξα. 15.3.'002».
- ΦΑΚΕΛΟΣ 28** **ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΡΓΑ**
- 28.1** **Ο στρίγκλος**
Δφο με πάρα πολλές επικολλήσεις παραγράφων, 57 σελ. Σημείωση (του Θ. Φωσκαρίνη;) «Πρώτη μορφή του διηγήματος που παραμένει ανέκδοτο και μέχρι στιγμής (21/4/4) δεν έχει αποφασίσει για την τύχη του».
- 28.2** **Ο στρίγκλος**
Μεταγενέστερη επεξεργασία, δφο με επικολλήσεις παραγράφων, 57 σελ. Σημείωση του Μ. Κουμανταρέα: «Δημοσιεύσιμο πολύ αργότερα, μαζί με άλλα ανέκδοτα κατά πάσαν πιθανότητα μετά θάνατον. Μένης Κ. Μάιος '08». Δύο φωτοαντίγραφα του ίδιου, δεμένα σε τόμο.
- 28.3** **Ο ηθοποιός**
Δφο με επικολλημένες παραγράφους, 98 σελ. Σημείωση του Μ. Κουμανταρέα: «Ανήκει στη σειρά “Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω”. Επρόκειτο να αποτελέσει μέρος, ίσως το τρίτο κομμάτι. Τελικά έκρινα ότι δεν ήταν στο ύψος των υπολοίπων. Μελλοντικά μπορεί ν' αποτελέσει μέρος ενός τόμου με κείμενα ημιτελή ή ολοκληρωμένα τα οποία δεν δημοσιεύτηκαν. Επ' ουδενί όμως δεν πρέπει να βγει μόνο του. 15.3.02»
Φωτοαντίγραφο του ίδιου δεμένο σε τόμο.

- 28.4 Ο ηθοποιός**
 - Φωτοαντίγραφο δφου από διαφορετική εκδοχή του ίδιου έργου, 57 σελ.
 - Φωτοαντίγραφο δφου δεμένο σε τόμο, από τρίτη διαφορετική έκδοχή, 113 σελ.
- ΦΑΚΕΛΟΣ 29 ΠΛΑΝΟΔΙΟΣ ΣΑΛΠΙΓΚΤΗΣ**
- 29.1 Δακτυλόγραφα**
 - Δφες σελίδες με χφες διορθώσεις και επικολημένες παραγράφους από σχέδια του προλόγου της συλλογής δοκιμιακών και αυτοβιογραφικών κειμένων *Πλανόδιος σαλπικτής*.
 - Συναγωγή των κειμένων του τόμου με μορφή δφων ή επεξεργασμένων φωτοαντιγράφων από τις πρώτες δημοσιεύσεις τους σε περιοδικά και εφημερίδες, με επικολημένες παραγράφους και χφες διορθώσεις.
 - Δφες σελίδες και φωτοαντίγραφα δφων σελίδων με χφες διορθώσεις από το κείμενο «Μία φανταστική διάλεξη» που δεν περιλήφθηκε στην έκδοση.
- 29.2 Πρώτες δημοσιεύσεις (1979-1988)**
 Τεύχη κυρίως του περιοδικού *Αντί* (1979-1988), αλλά και του *Διαβάζω* (1985) και ένα τεύχος του περ. *Οδός Πανός* (1984), όπου πρωτοδημοσιεύτηκαν τα κείμενα που περιλαμβάνονται στο Πλανόδιος σαλπικτής. Αναδημοσίευση του κειμένου για τη Μέλπω Αξιότη στην εφ. *Η Μυκονιάτικη*, έτος Γ', αρ. 25 (Ιαν. 1991).
- 29.3 Τίτλοι**
 Δεκάδες σελίδων με δοκιμές τίτλων και περιεχομένων για την έκδοση *Πλανόδιος σαλπικτής*, χφα.
- ΦΑΚΕΛΟΣ 30 ΠΛΑΝΟΔΙΟΣ ΣΑΛΠΙΓΚΤΗΣ – PLAY (1987-1988)**
- 30.1 Play (1987)**
 Προγενέστερη εκδοχή του κειμένου, στην οποία ο αφηγητής είναι συνομήλικος του συγγραφέα.
 - Λυτές δφες σελίδες με χφες διορθώσεις και επικολήσεις παραγράφων και διαγραφές με μαύρο μαρκαδόρο, 74 σελ. με συνεχόμενη αρίθμηση. Στην πρώτη λευκή, δοκιμές τίτλων: «Ιστορία μιας φιλίας», «Ο φίλος Μεν Κουμ», «Ο φίλος μου ο συγγραφέας». Στην τελευταία σελίδα ένδειξη «Δεκέμβρης '87».
 - Φωτοαντίγραφο του ίδιου δφου δεμένου σε τόμο, διορθώσεις με μολύβι από άλλο χέρι.
- 30.2 Play**
 - Δφες σελίδες από την πρώτη εκδοχή που εδώ έχει τίτλο «Αναμνήσεις από έναν συγγραφέα» και «Αναμνήσεις από έναν συνομήλικό μου συγγραφέα».
 - Δφες σελίδες από την εκδοχή της συνέντευξης σε νέο δημοσιογράφο. Οι σελίδες των δύο εκδοχών αυτού του υποφακέλου βρέθηκαν ανάμικτες μεταξύ τους και χωρίς σειρά.
- 30.3 Play (1988)**
 Δύο πλήρη δφα με συνεχόμενη αρίθμηση από την εκδοχή της συνέντευξης σε νέο δημοσιογράφο:

- 80 σελ. με χφες διορθώσεις και επικολημένες παραγράφους, ένδειξη 1988.
  - 112 σελ. με ελάχιστες διορθώσεις και κάποιες επικολησεις, ένδειξη 1988.
- Και τα δύο δφα διαφέρουν από την τελική μορφή.

ΦΑΚΕΛΟΣ 31 Η ΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΑ ΓΡΑΠΤΑ ΚΙ Η ΝΥΧΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΩΜΑ (1990-1998)

Δφα και πρώτες δημοσιεύσεις των κειμένων που απαρτίζουν την έκδοση.

- 31.1 «Προτού με σαρώσουν...», «Η μέρα για τα γραπτά...»**
 - «Προτού με σαρώσουν οι άνεμοι της τρίτης χιλιετίας», δφο. Χφη σελίδα με σημειώσεις.
 - «Η μέρα για τα γραπτά κι η νύχτα για το σώμα», δφο και τεύχος του περ. *Η Λέξη*, 128 (Ιούλιος-Αύγουστος 1995) όπου δημοσιεύτηκε (σσ. 490-497).
- 31.2 «Αθηνάγεβο», «Ο άνθρωπος με το κίτρινο άστρο»**
 - «Αθηνάγεβο». Τέσσερα διαφορετικά δφα του κειμένου. Στο πρώτο υπάρχουν και δύο χφες σελίδες, Τα τρία έχουν πολλές χφες διορθώσεις και το τέταρτο πολλές επικολημένες δφες παραγράφους. Δίφυλλο από την εφ. *Τα Νέα*, 11.9.1993, όπου δημοσιεύτηκε στη σειρά «Διηγήματα πολιτικής φαντασίας». Φωτοαντίγραφο από *Ανθολόγιο μεταπολεμικής πεζογραφίας* προορισμένο για διδακτική χρήση (χωρίς άλλα εκδοτικά στοιχεία) όπου περιλήφθηκε.
 - «Ο άνθρωπος με το κίτρινο άστρο»
 Δφο με λίγες χφες διορθώσεις.
- 31.3 «Ένας πρόλογος για τον καφέ κι ένας επίλογος για το Βερολίνο»**
 Δύο διαφορετικά δφα με χφες διορθώσεις και επικολημένες παραγράφους. Η έκδοση Τ. Γεράρδης, *Ο καφές, ένα αραβικό παραμύθι*, Αθήνα, Τροχαλία, 1998, όπου περιλήφθηκε (σσ. 13-16).
- 31.4 «Από το “Ζ” στο “Κ”», «Ένας φωτισμένος», «Δημήτρης Νόλλας: ένας συγγραφέας δραματικών αστεϊσμών», «Ο θεός Κρίτων από τους πάγους», «Βαγγέλης Ραπτόπουλος: από τη μαγεία της εφηβείας στον εφιάλτη της λαγνείας»**
 - «Από το “Ζ” στο “Κ”». Τεύχος του περ. *Η Λέξη*, τχ. 107 (Ιαν.-Φεβ. 1992) όπου δημοσιεύτηκε (σσ. 10-17).
 - «Ένας φωτισμένος». Δφο με χφες διορθώσεις και συμπληρώσεις. Οι τίτλοι στο δφο είναι «Ο αναχωρητής της Πάτμου», «Από την Καβάλα στην Πάτμο μέσω Νέας Υόρκης και Αμβούργου».
 - «Δημήτρης Νόλλας: ένας συγγραφέας δραματικών αστεϊσμών». Οι οικείες σελίδες από τα έντυπα όπου πρωτοδημοσιεύθηκαν τα δύο κείμενα που το απαρτίζουν: «Ακραία ανδρική απομόνωση», περ. *Ένα*, (8.8.1990) 68-73. «Νερό βαμμένο μπλε που αφρίζει», περ. *Γραφή*, (Ανοιξη 1992) 6-9.
 - «Ο θεός Κρίτων από τους πάγους», Δίφυλλο από την εφ. *Τα Νέα*, 30.7.1994, όπου δημοσιεύτηκε στη σειρά «Καλοκαίρι 2094». Φωτοαντίγραφο στοιχειοθεσίας με χφες διορθώσεις.
 - «Βαγγέλης Ραπτόπουλος: από τη μαγεία της εφηβείας στον εφιάλτη της λαγνείας». Φωτοαντίγραφο δημοσίευσης της κριτικής του Μ.Κ. με τίτλο «Οι μεταμορφώσεις του Άρη» (χωρίς στοιχεία της δημοσίευσης). Δύο διαφορετικά δφα της κριτικής του Μ.Κ. με τίτλο «Βαγγέλη Ραπτόπουλου:

“Λούλα”, Κέδρος. Ο δαίμονας της λαγνείας». Δημοσίευση (φωτοαντίγραφο) στην εφ. *Το Βήμα*, 26.10.1997, με τίτλο «Ο δαίμων της λαγνείας».

ΦΑΚΕΛΟΣ 32 Η ΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΑ ΓΡΑΠΤΑ ΚΙ Η ΝΥΧΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΩΜΑ (1990-1998)

32.1 «Σβιατοσλάβ», «Μια θητεία στο Παγκράτι», «Ο μακρινός συγγενής», «Οδός Σπάρτης 14»

- «Σβιατοσλάβ». Δφο με επικολλημένες παραγράφους και λίγες χφες διορθώσεις.

- «Μια θητεία στο Παγκράτι». Φωτοαντίγραφο από τη δημοσίευση του κειμένου στην έκδοση *Ανοιχτές επιστολές στον Μάνο Χατζιδάκι*, επιμ. Θ. Φωσκαρίνης, Αθήνα, Μπάστας-Πλέσσας, 1996, σσ. 70-85. Αναδημοσίευση στο Γ. Βιδάλης, «Ανοιχτές επιστολές στον Μάνο», *Ελευθεροτυπία*, 11.5.1996.

- «Ο μακρινός συγγενής». Δφο (φωτοαντίγραφο) με επικολλημένες παραγράφους και ελάχιστες διορθώσεις.

- «Οδός Σπάρτης 14». Χφες σημειώσεις, δφο με πολλές επικολλημένες παραγράφους και λίγες διορθώσεις, φωτοαντίγραφο του ίδιου, τεύχος του περ. *Γραφή*, 13-14 (Χειμώνας-Ανοιξη 1991) όπου δημοσιεύθηκε (σσ. 3-13).

32.2 «Η σκιά του πατέρα», «Ο νέος μισάνθρωπος», «Παλιά αμερικάνικη συνταγή», «Ο έρωτας στα χιόνια», «Ένα απόγευμα στην επαρχία», «Πορτρέτο του συγγραφέα σε ώριμη ηλικία»

- «Η σκιά του πατέρα». Δημοσίευση της βιβλιοκρισίας του Μ.Κ. «Ν. Παπανδρέου: “Δέκα μύθοι και μια ιστορία”». Καστανιώτης, 1995», περ. *Η Λέξη*, 131 (Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1996) 88-91.

- «Ο νέος μισάνθρωπος». Δφο με επικολλημένες παραγράφους και χφες διορθώσεις, δημοσίευση στην εφ. *Το Βήμα*, 29.3.1998.

- «Παλιά αμερικάνικη συνταγή», δφα και χφα ποιημάτων της περιόδου 1997-1998 [Περιλαμβάνονται περισσότερα από όσα δημοσιεύθηκαν στο βιβλίο και τρία αποκόμματα που συνδέονται με θέματα των ποιημάτων].

- «Ο έρωτας στα χιόνια». Δφο με επικολλημένες παραγράφους και δίφυλλο από τη δημοσίευση της μεταφοράς του παπαδιαμαντικού διηγήματος στη δημοτική από τον Μ. Κ. στην εφ. *Το Βήμα*, 27.7.1997.

- «Ένα απόγευμα στην επαρχία», δφο με επικολλημένες παραγράφους. Φωτοαντίγραφο του ίδιου.

- «Πορτρέτο του συγγραφέα σε ώριμη ηλικία», δφο.

32.3 «Τρεις θάνατοι στη Βενετία»

- Χφο πρώτης μορφής του κειμένου.

- Δφο με επικολλημένες παραγράφους και χφες διορθώσεις.

- Εκτύπωση Η/Υ με επικολλημένες παραγράφους και χφες διορθώσεις και φωτοαντίγραφο αυτής της μορφής.

- Εκτύπωση Η/Υ με χφες διορθώσεις.

ΦΑΚΕΛΟΣ 33 ΞΕΧΑΣΜΕΝΗ ΦΡΟΥΡΑ (2004-2010)

- 33.1** **Πρόλογος, «Ένα πλατάνι», «Εμπρός ξεκίνα πες τους γλυκά τους αναπαίστους», «Ο Βασίλης ο Αρβανίτης», «Ο Τρίτος Γύρος»**
- Πρόλογος, οπισθόφυλλο και αντί του βιβλίου, χφο και εκτύπωση Η/Υ.
  - «Ένα πλατάνι», δύο φωτοαντίγραφα του ίδιου δφου και ένα προγενέστερου δφου.
  - «Εμπρός ξεκίνα, πες τους γλυκά τους αναπαίστους», τεύχος του περ. *Η Λέξη*, 199 (Ιαν.-Μαρ. 2009) όπου δημοσιεύτηκε (σσ. 15-35).
  - «Ο Βασίλης ο αρβανίτης», φωτοαντίγραφο της δημοσίευσης στο περ. *Νέα Εστία*, τχ. 1830 (Φεβρουάριος 2010) 287-297.
  - «Ο Τρίτος Γύρος», δφο με επικολλημένες παραγράφους και φωτοαντίγραφο του ίδιου.
- 33.2** **«Εκεί που αντηχούν...», «Το πρώτο μου βιβλίο», «Ένας πασαδόρος της πέννας», «Δυο τρία πράγματα για τον Καραγάτση», «Ερμαν Έσσε, ένας χίπις από την Ελβετία», «Ο θεός Παν στη βιβλιοθήκη του ξενοδοχείου Βαλκάνια».**
- [«Εκεί που αντηχούν οι φωνές των Τρικούπηδων και των Βενιζέλων»], δφο και φωτοαντίγραφο του ίδιου, με τίτλο «Ομιλία στην παλιά Βουλή, 28.9.06».
  - [«Το πρώτο μου βιβλίο»], δφο (φωτοαντίγραφο), σελίδα από το ένθετο *Βιβλιοθήκη* της εφ. *Ελευθεροτυπία*, 18.6.2004, όπου δημοσιεύτηκε.
  - «Ένας πασαδόρος της πέννας», δφο με χφες διορθώσεις, φωτοαντίγραφο του ίδιου. **Ερώτηση: σε φάκελο με ένδειξη «Ομιλία για τον Πέτρο Κυρίμη 16.10.08» η ζωγραφιά είναι του Μ.Κ.;**
  - «Ερμαν Έσσε, ένας χίπις από την Ελβετία», δφο με χφες ερωτήσεις επί του θέματος, ένθετο *Βιβλιοθήκη* της εφ. *Ελευθεροτυπία* όπου δημοσιεύτηκε, τχ. 379 (21.10.2005) 24-25. Φωτοαντίγραφο της δημοσίευσης με ένθετες δφες παραγράφους.
  - «Ο θεός Παν στη βιβλιοθήκη του ξενοδοχείου Βαλκάνια», χφο, δφο με επικολλημένες παραγράφους και χφες διορθώσεις, φωτοαντίγραφο του και δεύτερο φωτοαντίγραφο με μία διαφορετική επικολλημένη παράγραφο. Τεύχος του περ. *Πόρφυρας* όπου δημοσιεύτηκε, τχ. 135 (Απρίλιος-Ιούνιος 2010) 92-94.
- 33.3** **«Ο παράξενος κύριος Βαρβέρης», «Ένας σειληνός στην ακολουθία του Επιταφίου», «Ένας ήρωας από τη ζωή μου», «Τριάντα οχτώ χρόνια μετά»**
- «Ο παράξενος κύριος Βαρβέρης», τεύχος του περ. *Εντευκτήριο* όπου δημοσιεύτηκε, τχ. 72 (Ιαν.-Μαρ. 2006) 85-87.
  - «Ένας σειληνός στην ακολουθία του Επιταφίου». Χφο με τίτλο «Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος;», εκτύπωση Η/Υ με τον ίδιο τίτλο. Δφο με τίτλο «Ένας σάτυρος στην ακολουθία του Επιταφίου», επεξεργασία του προηγούμενου με επικολλημένες παραγράφους, χφες διορθώσεις και τίτλος «Ένας σειληνός στην ακολουθία του Επιταφίου», δύο ακόμα φωτοαντίγραφα του τελευταίου, στο ένα χφες διορθώσεις με μολύβι. Συντομευμένη εκδοχή του κειμένου δημοσιευμένη σε αφιέρωμα της εφ. *Ελευθεροτυπία*, 6.2.2005, με τίτλο «Ένας αργοπορημένος Βυζαντινός».
  - [«Ένας ήρωας από τη ζωή μου»] Χφο από άλλο χέρι, με διορθώσεις και μία χφη επικολλημένη παράγραφο από το χέρι του Μ.Κ., με τίτλο «Τρεις απόκληροι» και ένδειξη «Γράφτηκε στις 15-20 Οκτωβρίου 2010. Επίλογος για τις τρεις μεταφράσεις του Μ.Κ. στον τόμο Χ. Μέλβιλ: Μπάρτλεμι ο γραφιάς». Φωτοαντίγραφο του ίδιου κειμένου.

- «Τριάντα οχτώ χρόνια μετά». Φωτοαντίγραφο από τον πρόλογο της επανέκδοσης του έργου της Κάρσον Μακ Κάλλερς, *Η μπαλάντα του λυπημένου καφενείου*, σε μετάφραση Μ. Κουμανταρέα (2008).

ΦΑΚΕΛΟΣ 34 ΞΕΧΑΣΜΕΝΗ ΦΡΟΥΡΑ (2004-2010)

34.1 «Νεοέλληνες κατά Πέτρο Τατσόπουλο», «Πες μου ποιους διαβάζεις να σου πω ποιους είσαι», «Η μέθοδος της τυφλόμυγας», «Ένας τζέντλεμαν στην Αθήνα», «Αληθινά και επινοημένα», «Ο βυθός είναι μέσα μας»

- «Νεοέλληνες κατά Πέτρο Τατσόπουλο». Δφο με επικολημένες παραγράφους της εισήγησης του Μ.Κ. για το βιβλίο του Π. Τατσόπουλου *Νεοέλληνες*, στο βιβλιοπωλείο Ιανός, 3.3.08. Φωτοαντίγραφο του με χφες διορθώσεις και συμπληρώσεις, φωτοαντίγραφο του διορθωμένου.

- «Πες μου ποιους διαβάζεις να σου πω ποιους είσαι». Τεύχος του περ. *Εντεκτήριο* όπου δημοσιεύτηκε, τχ. 88 (Ιανουάριος-Μάρτιος 2010) 17-27.

- «Η μέθοδος της τυφλόμυγας». Τεύχος του ένθετου *Βιβλιοθήκη* της εφ. *Ελευθεροτυπία*, όπου δημοσιεύτηκε, τχ. 439 (2.2.2007) 8-9.

- «Ένας τζέντλεμαν στην Αθήνα». Φωτοαντίγραφο από τη δημοσίευση του κειμένου στην εφ. *Η Καθημερινή*, 6.2.2000.

- «Αληθινά και επινοημένα», φωτοαντίγραφο από τη δημοσίευση του κειμένου ως προλόγου στην έκδοση *Ελληνικά ονόματα, 14 ιστορίες από νέους συγγραφείς*, Αθήνα, Κέδρος, 2010.

- «Ο βυθός είναι μέσα μας». Φωτοαντίγραφο από τη δημοσίευση του κειμένου στην εφ. *Ελευθεροτυπία*, 10.5.2010.

34.2 «Ο κύριος Θανάσης Θεοδώρου Νιάρχος καθ' οδόν», «Δύο σύγχρονοι Διόσκουροι», «Αγαπητέ Αλέκο», «Ανάσταση στη Σύρα», «Τα πιο όμορφα και τα πιο άσχημα παιδιά», «Η κυρία Βέρα», «Λέω να μαζευτούμε αυτό το Σάββατο», «Για την Κωστούλα»

- «Ο κύριος Θανάσης Θεοδώρου Νιάρχος καθ' οδόν». Προδημοσίευση με τίτλο «Ένας ακάματος πεζοπόρος», εφ. *Το Βήμα*, 1.7.2007. Το βιβλίο του Θ. Νιάρχου, *Η δυστυχία μας κάνει ευγενείς*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2007, στο οποίο δημοσιεύτηκε ως πρόλογος.

- «Δύο σύγχρονοι Διόσκουροι». Δφο με επικολημένες παραγράφους και χφες διορθώσεις, με ένδειξη «χωρίς τίτλο προσωρινά (Νιάρχος-Κοντός)».

- «Αγαπητέ Αλέκο». Φωτοαντίγραφο δφου, και φάκελος στον οποίο επιδόθηκε στον ζωγράφο Αλέκο Φασιανό. Σημείωση «Επιστολή του Μ.Κ. στον Αλ. Φασιανό που επιδόθηκε στον ζωγράφο από τον Θανάση Νιάρχο με τις οδηγίες του για το εξώφυλλο του βιβλίου [Το show είναι των Ελλήνων]».

- «Ανάσταση στη Σύρα». Το πρόγραμμα της συναυλίας του Ν. Κυπουργού «Τα εγγύς και τα πέραν» στο Μέγαρο Μουσικής (16.5.2008) όπου δημοσιεύτηκε το κείμενο του Μ.Κ.

- «Τα πιο όμορφα και τα πιο άσχημα παιδιά». Δφο και εκτύπωση από την δημοσίευση του κειμένου στο *protagon.gr*, 23.1.2010.

- «Η κυρία Βέρα». Δφο με επικολημένες παραγράφους, Φωτοαντίγραφο του αφιερώματος της εφ. *Ελευθεροτυπία* στη Βέρα Ζαβιτιάνου, 11.9.2009, όπου δημοσιεύτηκε.

- «Λέω να μαζευτούμε αυτό το Σάββατο», δφο με επικολημένες παραγράφους, φωτοαντίγραφο του ίδιου με χφο τίτλο «Για τη Μαργαρίτα Μπακοπούλου».

- «Για την Κωστούλα». Δφο με επικολλημένες παραγράφους και φωτοαντίγραφο του. Φωτοαντίγραφο της δημοσίευσης του κειμένου στην έκδοση, *Το χρονικό μιας ανυπότακτης ζωής. Αφιέρωμα στην Κωστούλα Μητροπούλου*, Αθήνα, Άγκυρα, 2006.

34.3

«Ο Κωστής και ο σκύλος του», «Περί σπουδαιότητας και αρεσκείας», «Ένας θεός μου», «Ξεχασμένη φρουρά», «Καλοκαιρινή συνομιλία στη βεράντα του Μένη»

- «Ο Κωστής και ο σκύλος του». Απόκομμα από τη δημοσίευση συντομότερης μορφής του κειμένου στην εφ. *Τα Νέα*, 1.7.2006.

- «Περί σπουδαιότητας και αρεσκείας», τεύχος της εφ. *Bookpress*, 5.11.2009, όπου δημοσιεύτηκε.

- «Ένας θεός μου». Δφα με χφες διορθώσεις πολυσέλιδης μελέτης του Μ.Κ. για τον Καβάφη και τεύχος του αφιερώματος του περ. *Οδός Πανός* στον Καβάφη όπου δημοσιεύτηκε, τχ. 147 (Ιαν.-Μαρ. 2010) 7-28.

- «Ξεχασμένη φρουρά». Χφο του Θ. Φωσκαρίνη, καθ' υπαγόρευση του Μ.Κ. με διορθώσεις, συμπληρώσεις και χφες επικολλημένες παραγράφους του ίδιου. Δφο (του Θ. Φωσκαρίνη) με ελάχιστες χφες διορθώσεις και φωτοαντίγραφο του ίδιου.

- «Καλοκαιρινή συνομιλία στη βεράντα του Μένη». Φωτοαντίγραφο της δημοσίευσης στο περ. *Κ.*, τχ. 8 (Ιούλιος 2005) 42-62.

ΦΑΚΕΛΟΣ 35

ΚΡΙΤΙΚΕΣ, ΔΟΚΙΜΙΑ ΤΟΥ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ 1962-2001

35.1

Κριτικές, δοκίμια (1962-1989)

- Βιβλιοκρισίες του Μ.Κ. στην εφ. *Νίκη*, Νοέμβριος 1962-Απρίλιος 1963. Άρθρο του «Οι μεταφράσεις του Τζόυς στην Ελλάδα», περ. *Η συνέχεια*, τχ. 1 (Μάρτιος 1973) 44-45. Επιστολή διαμαρτυρίας για εκπομπή της ΕΙΡΤ (3.4.1975, φωτοαντίγραφο δφου).

- «Το σχόλιο του Τρίτου (όχι από τον διευθυντή του)», *Τα Νέα*, 6.5.1980.

«Η πόλη είναι ένα ταξίδι», φωτοαντίγραφο χφου από άλλο χέρι (Θ.Φ.·) με ένδειξη «Αδημοσίευτο 1986».

«Σημειώσεις στο περιθώριο της “Καγκελόπορτας”», περ. *Η Λέξη*, τχ. 28 (Οκτ. 1983) 828-829.

Σχόλιο για το κλείσιμο του ραδιοσταθμού του *Αντί*, περ. *Αντί*, τχ. (23.12.83) 23.

Επιστολή που δημοσιεύτηκε με τίτλο «Ρεαλισμός» στη στήλη «Σχολιαστής των αναγνωστών», περ. *Σχολιαστής*, περ. Β', τχ. 57 (23.12.1987) 49.

«Ο Μένης Κουμανταρέας προτείνει. Από τον Μπαλζάκ στην 24χρονη Χουρμουζιάδου. Χαρείτε την καλή πεζογραφία», περ. *Ένα*, 21.12.1989.

«Τα κατά Ιωάννου. Μια κριτική», δφο με επικολλημένες παραγράφους, φωτοαντίγραφο του ίδιου με χφες διορθώσεις, δεύτερο φωτοαντίγραφο όπου η σελίδα 1 έχει αντικατασταθεί με δύο άλλες δφες με χφες διορθώσεις. Προγενέστερες μορφές σε δύο δφα με πολλές χφες διορθώσεις και συμπληρώσεις. Έχουν τίτλο «Γιώργος Ιωάννου: Η πρωτεύουσα των προσφύγων – Ένα κατόρθωμα-». Στο δεύτερο από αυτά διορθώνεται «Τα κατά Ιωάννου. Μια κριτική» (c. 1985;).

35.2

Κριτικές, δοκίμια (1991-1999)

- «Οι σημειώσεις του... Μένη Κουμανταρέα», εφ. *Τα Νέα*, 1991-1992.

«Οι σημειώσεις του... Μένη Κουμανταρέα. Ο Μότσαρτ στην Αθήνα», *Τα Νέα*, 6.12.1991.

«Οι σημειώσεις του... Μένη Κουμανταρέα. Εκλεκτικές συγγένειες», *Τα Νέα*, 3.1.1992.

«Οι σημειώσεις του... Μένη Κουμανταρέα. Μέρη του '92», *Τα Νέα*, 31.1.1992.

«Οι σημειώσεις του... Μένη Κουμανταρέα. Σαιζπήρειο δίλημμα», *Τα Νέα*, 28.2.1992.

«Οι σημειώσεις του... Μένη Κουμανταρέα. Η βρετανική μούσα», *Τα Νέα*, 27.3.1992.

«Οι σημειώσεις του... Μένη Κουμανταρέα. Παπαδιαμάντη εγκώμιον», *Τα Νέα*, 24.4.1992.

«Οι σημειώσεις του... Μένη Κουμανταρέα. Ο χαμένος σταθμός», *Τα Νέα*, 29.5.1992.

Δφα των ίδιων κειμένων με σημείωση: «Η μέρα για τα γραπτά, η νύχτα για το σώμα. [Κείμενα υπόψη για να περιληφθούν στο βιβλίο που θα είναι όπως ο "Σαλπικτής"]».

- Κείμενα 1995-1998

«Δώρο γενεθλίων», περ. *Διαβάζω*, 348 (Ιανουάριος 1995) 72-73. Δφο του ίδιου και φωτοαντίγραφο παλιότερης συνέντευξης του Μ.Κ. στο ίδιο περιοδικό τχ. 1 (Ιαν.-Φεβ. 1976).

«Η υγρασία από τα κυλοτάκια θαμπώνει τα γυαλιά μου», δφο με χφες διορθώσεις και συμπληρώσεις. Δημοσιεύτηκε στο περ. *Μετρό (χειμώνας 1996)*.

«Ακροπόλ. Ο θρίαμβος των ηθοποιών, του θεάματος, της μουσικής», περ. *Μετρό* (Φεβρουάριος 1996) 116-117.

[Τάκης Λιάκος], κείμενο σε έντυπο έκθεσης ζωγραφικής του Τάκη Λιάκου, Μάιος 1996.

«Απώλεια ιδεολογίας», *Η Αυγή*, 12.5.1996.

«Στο υπόγειο άντρο», στην έκδοση *Το καρότσι*, Αθήνα, Εκάτη, 1998, σσ. 45-48. Αντίτυπο της έκδοσης, δφο του κειμένου.

«Ο Μ. Κουμανταρέας προτείνει δύο νέους συγγραφείς», *Η Αυγή*, 28.5.1998.

«Η συγγραφή», *Νουμάς*, τχ. 62 (Ιαν.-Φεβ. 1999) 20.

35.3

Κριτικές, δοκίμια (2000)

«Ένας Αθηναίος», πρόλογος στην έκδοση του λευκώματος φωτογραφιών του Κώστα Ορδόλη, Αθηναίοι, Αθήνα, Καστανιώτης, 2000. Προδημοσίευση στην εφ. *Το Βήμα*, 3.12.2000.

«Τέσσερις πίνακες και ένα πορτρέτο», *Αντί*, περ. Β', τχ. 714 (26.5.2000) 15-17.

«Ο πεζογράφος», *Νουμάς*, τχ. 73 (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2000) 6.

«Κάποιος έμενε εδώ», στο έντυπο της έκθεσης ζωγραφικής της Άννας Μαρίας Τσακάλη, *Ζωγραφική 1985-2000*, Λευκάδα, Ιούλιος-Αύγουστος 2001. Δφο του κειμένου.

35.4

Κριτικές, δοκίμια (2001)

«Σκίτσο του Γιάννη Κοντού στη γραφομηχανή μου», περ. *Γραφή* (Λάρισα), τχ. 50 (Φθινόπωρο 2001) 46-49. Δφο του κειμένου.

«Κρυφές ιεροτελεστίες», *Η Λέξη*, τχ. 161 (Ιαν.-Φεβ. 2001) 22-25.

«Ο Θησέας σώζων την Ιπποδάμειαν», δφο, δημοσίευση στο έντυπο της ομαδικής εικαστικής έκθεσης «Στη γειτονιά μας» («καλλιτεχνών που το εργαστήριό τους βρίσκεται στην περιοχή γύρω από την πλατεία Βικτωρίας» (Δεκ. 2001), δημοσίευση στο περ. *Η Λέξη*, 166 (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2001) 619-623.

ΦΑΚΕΛΟΣ 36 ΚΡΙΤΙΚΕΣ, ΔΟΚΙΜΙΑ (2002-2010)

36.1 Κριτικές, δοκίμια (2002)

Αναδημοσίευση του «Ο θρίαμβος των ηθοποιών, του θεάματος, της μουσικής» στην έκδοση του 43^{ου} Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσ/νίκης *Παντελής Βούλγαρης*, Αθήνα, Αιγόκερως, 2002.

Ομιλία για τον Παντελή Βούλγαρη, στο ίδιο Φεστιβάλ, δφο.

«Ένα δάκρυ για τη Γιώτα», *Τα Νέα*, 18.6.2002.

«Αλέξανδρος Κοτζιάς: Ένα από μνήμης σκίτσο», *Νέα Εστία*, 152, τχ. 1751 (Δεκέμβριος 2002) 745-756. Δφο του κειμένου.

«Αβάδιστα μονοπάτια», *Εντευκτήριο*, τχ. 59 (Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2002) 45-46.

36.2 Κριτικές, δοκίμια (2003-2010)

«Σε λίγο θα είμαστε όλοι ξένου», αφιέρωμα στην Κυψέλη του ένθετου *Επτά Ημέρες* της εφ. *Η Καθημερινή*, 23.2.2003, σσ. 16-17.

«Από το Βυζάντιο στο Εξίλ», δημοσίευση στα ελληνικά και στα γερμανικά, στην έκδοση *Alexis Akrithakis*, Βερολίνο, Staatliche Museen zu Berlin, 2003, που πραγματοποιήθηκε για την έκθεσή του εκεί. Δφο του κειμένου.

«Επιστολή στον Σάββα Ξηρό. Τι κρίμα που ήσουν συμπαθητικό αγόρι», *Ο Ταχυδρόμος*, τχ. 157 (1.3.2003) 41. Δφο με χφες διορθώσεις και τελικό δφο του ίδιου κειμένου.

«Μετά είκοσι έτη», αφιέρωμα στον Δημήτρη Ραυτόπουλο, *Μανδραγόρας*, τχ. 30 (Σεπτέμβριος 2003) 72-73. Δφο με επικολημένες παραγράφους και χφες διορθώσεις.

Εισήγηση του Μ. Κουμανταρέα για την υποψηφιότητα του Άγη Μπράτσου στην Εταιρεία Συγγραφέων (2003), δφο.

«Μια επιστολή αναγνώστη», φωτοαντίγραφο από την έκδοση *Το χρονικό του Κέδρου 1954-2004*, Αθήνα, Κέδρος, 2004, σσ. 143-146. Δφο του κειμένου.

«Σώστε τη Δημοτική Αγορά Κυψέλης», *Η Καθημερινή*, 7.1.2007 και «Menis Koumandareas: Save the Municipal Market of Kypseli», *Herald Tribune*, 10.1.2007.

«Αμαρτία εξομολογημένη», ένθετο 7 *Η τέχνη της ζωής* της εφ. *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 7.10.2007.

«Μένης Κουμανταρέας/Κυψέλη. Ακόμα, χώρος ζωντανός με ανθρώπινα πρόσωπα», *Η Καθημερινή*, 28.9.2008.

«Μια επιστολή» [για τον βιολιστή Τάτση Αποστολίδη], ένθετο *Βιβλιοθήκη*, της εφ. *Ελευθεροτυπία*, 13.11.2009. Δφο του κειμένου.

«Ο Ρίτσος από τηλεφώνου», δφο με επικολημένες παραγράφους και χφες διορθώσεις (2009). Δημοσιεύτηκε στο περ. *Οδός Πανός*, τχ. 146 (Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2009).

«Ο Καρλ», Η λέξη, τχ. 205 (Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2010) 411-412.

«Στον αστερισμό της οικογένειας Γκλας», *Ελευθεροτυπία*, 1.2.2010.

«Ο Μένης Κουμανταρέας μας ξεναγεί στη ζωή της ανέμελης αθηναϊκής belle epoque», *Βήμα-Men*, 56 (Νοέμβριος 2010) 133.

«Η γλώσσα πρέπει να είναι τραυματισμένη. (Μια συζήτηση του Μένη Κουμανταρέα με τον Τάσο Γουδέλη)», *Το δέντρο*, 27 (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1986).

ΦΑΚΕΛΟΣ 37 ΚΡΙΤΙΚΕΣ, ΔΟΚΙΜΙΑ, ΟΜΙΛΙΕΣ (1977-2011)

37.1

Ομιλίες (1977-2011)

Εισήγηση στη γκαλερί Ώρα (29.3.1977) στο πλαίσιο του κύκλου «Αφετηρίες της μεταπολεμικής μας λογοτεχνίας», πρόγραμμα του κύκλου, σύντομο βιογραφικό-εργογραφικό σημείωμα του Μ.Κ., φωτοαντίγραφα αποσπασμάτων από έργα του, χφα σημειώματα ερωτήσεων, δύο ερωτήσεων σε δύο εκδοχές (στη μία χφη συμπλήρωση, στην άλλη επικολημένη δφη παράγραφος). Δφο απαντήσεων με χφη συμπλήρωση.

«Η δουλειά του συγγραφέα και τα προβλήματά της», με ένδειξη «Εισήγηση στο παν/μιο Δήμου Αθηναίων. Άνοιξη '81», φωτοαντίγραφο δφου.

«[Εγκαίνια μιας βιβλιοθήκης]», παρόμοιες ομιλίες σε δύο περιστάσεις: η πρώτη έχει τίτλο «Εγκαίνια βιβλιοθήκης στο Μενίδι 26.2.83», και η δεύτερη μάλλον προσδιορίζεται από ένδειξη σε λευκή σελίδα «Ομιλία σε σύλλογο-βιβλιοθήκη Ομίλου στη Λαμία μετά από πρόταση του Σπ. Τσακνιά τη δεκαετία του 1990. Εγκαίνια μιας Βιβλιοθήκης ο πιθανός τίτλος», δφα με επικολημένες παραγράφους και διορθώσεις.

«Η πόλη μου είναι τα γραπτά μου», ομιλία στο Ελσίνκι της Φινλανδίας, Μάρτιος του '84, δφο με χφες διορθώσεις και φωτοαντίγραφα του ίδιου.

Για το βιβλίο του Δ. Τζουμάκα, *Χαρούμενο Σίδνεϋ* (1994), δφο με χφες διορθώσεις.

Για το βιβλίο του Κ. Ταχτσή *Συγγνώμην, εσείς δεν είσθε ο κύριος Ταχτσής*: (Γκαλερί Σγούρδα, 9.11.94), δφο.

Για το βιβλίο του Μηνά Βιντιάδη, *Το δεξί πόδι του Θεού* (Αίθριον, 25.5.2004)

Για το βιβλίο του Α. Καραγιάν, *Η αληθής ιστορία* (Σπίτι της Κύπρου, 2009), δφο με επικολημένες παραγράφους.

«Αίσθηση της ιστορίας και μαγικός ρεαλισμός. Η συλλογή διηγημάτων *Νύχτας ανομήματα* του Νίκου Κατσαλίδα» (Ιανός, 15.5.2007), εκτύπωση Η/Υ και επιστολή του Ν. Κατσαλίδα προς τον Μ. Κουμανταρέα (4.11.2009). Σημείωση ότι ο Κατσαλίδας είναι ο μεταφραστής του *Η κυρία Κούλα* στα αλβανικά.

«Στο ύφος των παραμυθιών του», εκδήλωση για το βιβλίο του Γ. Κοντού *Τα παραμύθια του καλού μάγου* (Γκαλερί Αστρολάβος, 8.1.2010), δφο.

«Μια θητεία στον Πειραιά», ένθετο *Βιβλιοθήκη*, εφ. *Ελευθεροτυπία*, 16.4.2011.

37.2

Συναγωγή κειμένων

Συναγωγή φωτοαντιγράφων κειμένων (δφων, χφων, δημοσιεύσεων) δεμένη σε τόμο. Περιλαμβάνονται: «Η δουλειά του συγγραφέα και τα προβλήματά της», «Εγκαίνια μιας βιβλιοθήκης», «Η πόλη είναι ένα ταξίδι», «Ένας Αθηναίος», «Από το Βυζάντιο στο Εξίλ», «Αλέξανδρος Κοτζιάς: ένα από μνήμης σκίτσο», «Επιστολή στον Σάββα Ξηρό», «Μετά είκοσι έτη», «Σκίτσο του Γιάννη Κοντού στη γραφομηχανή μου», «Ο θρίαμβος των ηθοποιών, του θεάματος, της μουσικής», «Βλέμματα (Νίκη Τυπάλδου Α'», «Νίκη Τυπάλδου Β'», «Μια επιστολή αναγνώστη», «Αβάδιστα μονοπάτια», «Σε λίγο θα είμαστε όλοι ξένοι», «Ο Θησέας σώζων Ιπποδάμειαν», «Ένας κηφήνας», «Ο Σακάτης», «Για την Κωστούλα», «Ένας Σειληνός στην ακολουθία του Επιταφίου», «Στα ξένα χέρια».

Εκδόσεις έργων του Μ. Κουμανταρέα και μεταφράσεών τους σε άλλες γλώσσες

Καταγράφονται μόνο οι εκδόσεις που βρέθηκαν στο αρχείο.

ΦΑΚΕΛΟΣ 38 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΜΕΝΗ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1962-2010)

Τα μηχανάκια, Αθήνα, εκδ. οίκος Γ. Φέξη, 1962. Δύο αντίτυπα: το ένα με την κουβερτούρα του Νίκου Κούνδουρου.

Η δόξα του σκαπανέα, ανάτυπο από τα τχ. 102 και 103 του περ. *Επιθεώρηση Τέχνης*, Αθήνα 1963.

Τα μηχανάκια, η δόξα του σκαπανέα, Αθήνα, Κέδρος, ²1970.

Τα μηχανάκια, Αθήνα, Κέδρος, ¹⁰1988, ¹¹1995, ¹⁵2008.

Το αρμένισμα, Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» Ι.Δ. Κολλάρου & Σίας, 1966. Ίδια έκδοση με υφασμάτινη βιβλιοδεσία.

Το αρμένισμα, Αθήνα, Κέδρος, ⁶1989, 2010.

Τα καημένα, Αθήνα, Κέδρος, 1972, ⁶1983, ⁷1987.

ΦΑΚΕΛΟΣ 39 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΜΕΝΗ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1978-2012)

Βιοτεχνία υαλικών, Αθήνα, Κέδρος, ¹¹1987, ¹⁸2002.

Βιοτεχνία υαλικών, Αθήνα, Το Βήμα βιβλιοθήκη, 2012.

Η κυρία Κούλα, Αθήνα, Κέδρος, 1978, ¹⁷2010.

Το κουρέι, Αθήνα, Κέδρος, 1979, ⁹1999.

Το κουρέι, Αθήνα, Κέδρος, ξανακοιταγμένη έκδοση, ¹¹2010.

Σεραφείμ και Χερουβείμ, Αθήνα, Κέδρος, 1981, ⁷1990.

Ο ωραίος λοχαγός, Αθήνα, Κέδρος, 1982, ⁵1984, ¹³2004, ¹⁴2006.

Η φανέλα με το εννιά, Αθήνα, Κέδρος, 1986, ⁴1987.

ΦΑΚΕΛΟΣ 40 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΜΕΝΗ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1994-2011)

Η συμμορία της άρπας, Αθήνα, Κέδρος, ⁴2000.

Η συμμορία της άρπας, Αθήνα, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, 2011.

Θυμάμαι την Μαρία, Αθήνα, Καστανιώτης, ^{2,3} 1994;

Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω, Αθήνα, Κέδρος, 1996, ²⁰2005.

Δυο φορές Έλληνας, Αθήνα, Κέδρος, 2001.

Νώε, Αθήνα, Κέδρος, 2003, ⁸2003.

Η γυναίκα που πετάει, Αθήνα, Κέδρος, ⁶2006.

Μπλε μελαγχολία, Σας αρέσει ο Μπραμς, Αλτίν, Αθήνα, Κέδρος, 2007.

ΦΑΚΕΛΟΣ 41 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΜΕΝΗ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1999-2013)

Το show είναι των Ελλήνων, Αθήνα, Κέδρος, 2008.

Σ' ένα στρατόπεδο άκρη στην ερημιά, Αθήνα, Κέδρος, ^{2,3}2009.

Οι αλεπούδες του Γκόσπορτ, Αθήνα, Κέδρος, ³2011.

Θάνατος στο Βαλπαραΐζο, Αθήνα, Πατάκης, ²2013.

Πλανόδιος σαλπικτής, Αθήνα, Κέδρος, 1989, ³1990.

Η μέρα για τα γραπτά κι η νύχτα για το σώμα, Αθήνα, Κέδρος, 1999.

Ξεχασμένη φρουρά, Αθήνα, Καστανιώτης, 2010.

ΦΑΚΕΛΟΣ 42 ΑΝΘΟΛΟΓΙΕΣ, ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ (1963-1972)

Ανθολογία ελληνικού διηγήματος 1900-1963, επιμ. Α. Νενεδάκης, πρόλογος Γ. Βαλέτας, Αθήνα, Γ. Κουρής, 1963. [«Το λουτρό»]

Νέα ανθολογία του ελληνικού διηγήματος από την εμφάνισή του μέχρι σήμερα 1850-1969, Αθήνα, Πεζός Λόγος, 1969;. [«Αρμένισμα»]

Δεκαοχτώ κείμενα, Αθήνα, Κέδρος, 1970. [«Άγια Κυριακή στο βράχο»]

Στήλη 20.9.71. Ο θάνατος του Γιώργου Σεφέρη στον ελληνικό Τύπο, Αθήνα, Ερμής, 1972. [Δήλωση για το θάνατο του Σεφέρη]

ΦΑΚΕΛΟΣ 43 ΑΝΘΟΛΟΓΙΕΣ, ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ (1976-2000)

Δήμος Δραπετσώνας, *Η μικρασιατική τραγωδία, ανθολογία λογοτεχνικών κειμένων*, Δραπετσώνα 1976 [απόσπασμα από το «Αρμένισμα»].

ΚΕ' Λύκειο αρρένων Αθηνών, *Συμβολή. Μικρή ανθολογία κειμένων για τη νεοελληνική λογοτεχνία*, Αθήνα, Ιωλκός, 1977 [«Ντε!»].

Κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας Γ' Λυκείου, Αθήνα, ΟΕΔΒ, 1983 [«Παλιά και λησμονημένα», *Βιοτεχνία Υαλικών*, απόσπασμα].

Είκοσι λογοτέχνες για τα δέκα χρόνια της γιορτής βιβλίου στην Κηφισιά, Αθήνα, Σύλλογος εκδοτών-βιβλιοπωλών Αθηνών, 1987 [«Προσκλητήριο», από το *Σεραφείμ και Χερουβείμ*].

9 διηγήματα πολιτικής φαντασίας, Αθήνα, Κέδρος, 1993 [«Αθηνάγεβο»]

Ο κήπος του αλφαβήτου, 12 ευρωπαϊκά διηγήματα, Αθήνα, Κέδρος, 1994 [«Ο χλομός»].

Πρόσωπα και γραφή. Κείμενα και σχέδια από το χέρι επωνύμων, Αθήνα, Very special arts Hellas, 1994 [«Η πόλη μου είναι τα γραπτά μου»].

Κολλέγιον Αθηνών, Γυμνάσιο, *Ανθολόγιο μεταπολεμικής πεζογραφίας*, Αθήνα, Μάρτιος 1997. [«Αθηνάγεβο». Εκτύπωση Η/Υ δεμένη. Μαζί, επιστολή κοινοποίησης από το Κολλέγιο (1998)].

Στα γήπεδα η πόλη αναστενάζει, 16 κείμενα για την παλιά Θεσσαλονίκη του ποδοσφαίρου και του μπάσκετ, Θεσσαλονίκη, Ιανός, 1999 [*Η φανέλα με το εννιά, απόσπασμα*].

Μια πόλη στη λογοτεχνία – Βόλος, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2001 [*Η φανέλα με το εννιά, απόσπασμα*].

Μια πόλη στη λογοτεχνία – Πάτρα, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2001 [Απόσπασμα από «Το μαύρο σκυλί της Πάτρας», *Πλανόδιος σαλπικτής*].

Ημερολόγιο 2001. Κρατικά βραβεία λογοτεχνίας, Αθήνα, Ιανός, 2001 [απόσπασμα από τη *Βιοτεχνία υαλικών*].

Λογοτεχνικό ημερολόγιο 2001, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2000 [«Η στρατηγίνα», απόσπασμα από το *Σεραφείμ και Χερουβείμ*].

ΦΑΚΕΛΟΣ 44 ΑΝΘΟΛΟΓΙΕΣ, ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ (2001-2006)

Πειραματικές σελίδες, περιοδική μαθητική έκδοση για τη λογοτεχνία. 1^ο Πειραματικό Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης, τμήμα Γ2, Άνοιξη 2001. [αποσπάσματα λογοτεχνικών έργων με αναφορές στο ποδόσφαιρο, σχολιασμένα από μαθητές. Απόσπασμα από το *Η φανέλα με το εννιά*].

Η λογοτεχνία γράφει Ιστορία, *Λογοτεχνικό ημερολόγιο 2002*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2001 [Αποσπάσματα από τα: *Σεραφείμ και Χερουβείμ, Ο ωραίος λοχαγός, Βιοτεχνία υαλικών*]

Επιτροπής εμπειρογνομόνων, *Αυτή ήταν η Ελλάδα*, Αθήνα, εκδ. Άλλοθι, 2002 [«Ένα δάκρυ για τη Γιώτα»].

Μια πόλη στη φωτογραφία – Πάτρα, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2003 [Απόσπασμα από «Το μαύρο σκυλί της Πάτρας», *Πλανόδιος σαλπικτής*].

Γιώργος Π. Ιατρού, *Σούνιο – Λαύριο – Κερατέα. Η τεθλασμένη της μνήμης*, *Ανθολόγιο...*, Αθήνα, εκδ. Μ. Τουμπής Α.Ε. «Χρυσή τομή», 2003 [Αποσπάσματα από το *Τα Καημένα*].

Ημερολόγιο 2004. Πενήντα χρόνια Κέδρος, Αθήνα, Κέδρος, 2003 [Απόσπασμα από το *Δυο φορές Έλληνας*].

Έλενα Χουζούρη, «*Στρατός περνούσε*» στη *Νεοελληνική Λογοτεχνία*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2003 [Αποσπάσματα από τα *Η δόξα του σκαπανέα, Ο ωραίος λοχαγός, Δυο φορές Έλληνας*].

Κώστας Ακρίβος, *Να μαθαίνω γράμματα... Το σχολείο στη Νεοελληνική Λογοτεχνία*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2004 [Απόσπασμα από το *Τα μηχανάκια*].

Με τον ρυθμό της ψυχής. Αφιέρωμα στον Γιώργο Ιωάννου, Αθήνα, Κέδρος, 2006 [«Ένας Σειληνός στην ακολουθία του Επιταφίου»].

ΦΑΚΕΛΟΣ 45 ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ (1961-2008)

45.1 Μεταφράσεις διηγημάτων (1961-1980)

Έρνεστ Χέμινγκουεϊ, «Η πατρίδα του στρατιώτη», δφο.

Τέννεσν Ουίλλιαμς, «Ο πόθος κι ο μαύρος χειρομαλάκτης», δφο.

Μπερνάρντ Μπαλαμόντ, «Καλοκαιρινά διαβάσματα», δφο.

Marcel Ayme, «Ο λύκος», δφο και δημοσίευση σε συνέχειες στο περ. *Ο Ταχυδρόμος*, 11.3.1961, 25.3.1961, 1.4.1961.

Αλμπέρτο Μοράβια, «Η εκδίκηση του Ταρζάν», περ. *Ο Ταχυδρόμος*, 27.5.1961.

Έρνεστ Χέμινγκουεϊ, «Οι φονιάδες», *Ο Ταχυδρόμος*, έτος Η', τχ. 380 (22.7.1961) 2, 25.

Μάρτιν Άρμστρονγκ, «Η χήρα της Έφεσος», *Ο Ταχυδρόμος*, 28.10.1961.

Ντύλαν Τόμας, «Ένα μαύρο φόρεμα για την Κυριακή», δφο και δημοσίευση στο περ. *Ο Ταχυδρόμος*, έτος Θ', τχ. 439 (8.9.1962) 24.

Brendan Behan, «Μια γυναίκα παρακατιανή», δφο και δημοσίευση στο περ. *Εποχές*, τχ. 3 (Ιούλιος 1963) 24-25.

Τζέημς Τζόυς, «Εβελιν», δφο και δημοσίευση στο περ. *Ο Ταχυδρόμος*, 17.6.1971.

Charles Lamb, «Καπνοδοχοκαθαριστών εγκώμιον» (λογοτεχνικό δοκίμιο), περ. *Ηριδανός*, τχ. 2 (Οκτ-Νοέ 1975) 74-78.

Έρνεστ Χέμινγκουεϊ, «Σε ξένο τόπο», δφο και δημοσίευση στο περ. *Ο Πολίτης*, τχ. 34 (Μάιος 1980) 67-70.

45.2 Μεταφράσεις ανολοκλήρωτες

Γκουστάβ Φλωμπέρ, [Μια απλή καρδιά], δφο, 2 σελ.

Αλμπέρ Καμύ, Η πτώση, δφο, 37 σελ.

45.3 Ανέκδοτη μετάφραση (c. 1980)

Μπέρτολντ Μπρεχτ, *Ο καυκασιανός κύκλος με την κιμωλία*, φωτοαντίγραφο δφου δεμένα σε τόμους, 124 σελ. Σύμφωνα με σημείωση του Θ.Φ. έγινε ύστερα από παραγγελία της Έλλης Λαμπέτη περίπου το 1980, χωρίς να παρασταθεί τελικά και ο Μ.Κ. τη θεωρεί ατελή και μη δημοσιεύσιμη.

45.4 Αυτοτελείς εκδόσεις μεταφράσεων (1961-2008)

- Έρμαν Έσσε, *Ντέμιαν*, Αθήνα, Γαλαξίας, 1961.

- Έρμαν Έσσε, *Ντέμιαν*, Αθήνα, Ηριδανός, ²1977.

- Κάρσον Μακ Κάλλερς, *Η μπαλάντα του λυπημένου καφενείου*, Αθήνα, Κέδρος, [1969], ⁴1988, ²2008 (sic).

ΦΑΚΕΛΟΣ 46 ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ (1970-2010)

46.1 Αυτοτελείς εκδόσεις μεταφράσεων (1970-2010)

Ουίλιαμ Φώκνερ, *Καθώς ψυχορραγώ*, Αθήνα, Κέδρος, 1970, ²1983, 1999.

Lewis Carroll, *Οι περιπέτειες της Αλίκης στη χώρα των θαυμάτων*, Αθήνα, χ.χ., 2^η χ.χ.

Γκέοργκ Μπύχνερ, *Λεντς*, Αθήνα, Ηριδανός, 1977.

Φράνσις Σκοτ Φιτζέραλντ, *Το πλουσιόπαιδο*, Αθήνα, Οδυσσεάς, 1980,

Φράνσις Σκοτ Φιτζέραλντ, *Το πλουσιόπαιδο*, Αθήνα, Κέδρος, 1996.

Χέρμαν Μέλβιλ, *Τρεις απόκληροι: Μπάρτλεμπυ ο γραφιάς, Ο βιολιστής, Τζίμυ Ρόουζ*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2010.

Ερνεστ Χέμινγουεη, *Οι φονιάδες*, Αθήνα, Κέδρος, 1995.

Εντγκαρ Άλαν Πόε, *Στη δίνη του Μάελστρομ*, Αθήνα, Κέδρος, 1995.

ΦΑΚΕΛΟΣ 47 ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ ΣΕ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ (1964-2002)

47.1 Τα μηχανάκια (1964-2002)

Μεταφράσεις σε περιοδικά και ανθολογίες του διηγήματος «Το λουτρό»: αγγλικά (Amy Mims 1964, Nicholas Kostis 1990 και 1993), γερμανικά (Ulf-Dieter Klemm 1991), γαλλικά (Terpsi Birchler-Argyrou και Fani Tripet-Pedis 1995, ανώνυμα 2002).

Μετάφραση του «Τα μηχανάκια» σε ανθολογία: γερμανικά (Panajotis Ghegas 1977).

ΦΑΚΕΛΟΣ 48 ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ ΣΕ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ (1972-2003)

48.1 Το αρμένισμα (1989)

Μετάφραση σε ανθολογία ελληνικών διηγημάτων (τσέχικα, Lefteris Boubaris και Ruzena Dostalova 1989).

48.2 Τα καημένα (1973-1979)

- Μετάφραση στα γαλλικά του «Τα καημένα», δφο, χωρίς στοιχεία του μεταφραστή (1979).

- Μετάφραση στα αγγλικά του «Τα καημένα», δφο (μτφρ. Σταύρος Δεληγιώργης, χ.χ.). Δημοσίευση της μετάφρασης στο περ. *The Literary review*, τομ. 16, τχ. 3 (Άνοιξη 1973) 357-386.

48.3 Αγία Κυριακή στο Βράχο (1972-1973)

Μεταφράσεις σε ανθολογίες ελληνικών λογοτεχνικών κειμένων: αγγλικά (Σταύρος Δεληγιώργης 1972), γαλλικά (Laurence d' Alauzier 1973).

48.4 Βιοτεχνία υαλικών (1985-2003)

Αυτοτελείς εκδόσεις μεταφράσεων του έργου: γερμανικά (Norbert Hauser 1985), γαλλικά (Marcel Durand 1991 και 2003), τουρκικά (Ahmet Yorulmaz 1998).

ΦΑΚΕΛΟΣ 49 ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ ΣΕ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ (1979-2010)

Η κυρία Κούλα

Μεταφράσεις σε ανθολογίες και κυρίως σε αυτοτελείς εκδόσεις του έργου: ρωσικά (Ν. Ποντζέμσκαγια 1979), γερμανικά (απόσπασμα, μεταφραστής Χανς Αϊντενάιερ, Βόλφγκανγκ Γιώζινγκ-Γκούντερ, Ρίτα Στάμου 1986), αγγλικά (Καίη Τσιτσέλη 1991, απόσπασμα από την ίδια μετάφραση 2003, η ίδια μετάφραση 2005 ΗΠΑ), πορτογαλικά (Jose Antonio Costa Ideias 1998), ολλανδικά (στην ίδια έκδοση με *Το κουρείο*, Johan Kwist 2000), τουρκικά (Berin Myisli 2006), ισπανικά (Natividad Galvez 2007), αλβανικά (Νίκος Κατσαλίδας 2009), γαλλικά (Michel Volkovitch 2010).

ΦΑΚΕΛΟΣ 50 ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ ΣΕ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ (1983-2006)

50.1 Το κουρείο (1983)

Μετάφραση σε ανθολογία (ρωσικά, Τ. Κοκούρινα 1983)

50.2 Σεραφείμ και Χερουβείμ (1989-2006)

Μεταφράσεις σε ανθολογίες:

«Η στρατηγίνα»: γερμανικά (επιμ. Gaby Wurster 1993), γαλλικά (Lea Rotis 1989).

«Ο γυμναστής»: ιταλικά (επιμ. Κατερίνα Καρπινάτο 1993).

«Η στρατηγίνα»: το κείμενο στα ελληνικά, εισαγωγικό σημείωμα, λεξιλόγιο και βιογραφικά στα ιταλικά στο *Εικοσιοκτώ σύγχρονοι πεζογράφοι Antologia della prosa neogreca contemporanea*, επιμ. Maria Kassotaki, Τεργέστη, Lint, 1993.

«Χρήστος»: (γαλλικά, αυτοτελής έκδοση, Michel Volkovitch 1997).

«Προσκλητήριο»: ισπανικά (Pedro Olalla 2004).

«Σεραφείμ»: αγγλικά (David Conolly 2006).

ΦΑΚΕΛΟΣ 51 ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ ΣΕ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ (1993-2010)

51.1 Ο ωραίος λοχαγός (1993-2001)

Μεταφράσεις σε αυτοτελείς εκδόσεις και ανθολογία: γαλλικά (Michel Volkovitch 1993 και απόσπασμα 1997), γερμανικά (Luna Gertrud Steiner 2001).

51.2 Η φανέλα με το εννιά (1991-2010)

Μεταφράσεις σε αυτοτελείς εκδόσεις και σε περιοδικό: αγγλικά (απόσπασμα, George Pilitsis 1997-8), γαλλικά (Gisele Jeabperin 1991), ιταλικά (Paolo Bellotti 2003), ρωσικά (Τ. Κοκούρινα 2010).

51.3 Η συμμορία της άρπας (2010)

Μετάφραση αποσπάσματος σε ανθολογία νέων μεταφραστών: βουλγαρικά (Βάνια Λάτεβα 2010).

- 51.4 Θυμάμαι τη Μαρία (1997-2005)**
Μετάφραση σε ανθολογία (ολλανδικά, Hero Hokwerda 1997) και σε αυτοτελή έκδοση (γαλλικά, Nicole Le Bris 2005).
- ΦΑΚΕΛΟΣ 52 ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ ΣΕ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ (1994-2000)**
- 52.1 Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω (1994)**
«Ο χλωμός» στην ανθολογία 12 ευρωπαϊών πεζογράφων που εκδόθηκε το 1994 στις 12 ευρωπαϊκές χώρες προέλευσής τους, μεταφρασμένη στην αντίστοιχη γλώσσα. Στο αρχείο υπάρχουν οι εννιά από τις εκδόσεις: γαλλικά (Michel Volkovitch 1994), ισπανικά (Selma Ancira 1994), νορβηγικά (Svein Jarvoll 1994), πορτογαλικά (Georgia Bantoudi 1994), ιταλικά (Liliana Blandamoura 1994), αγγλικά (Ed Emery 1994), δανικά (Vibeke Espholm 1994), γερμανικά (Thanassis Georgiu), ολλανδικά (Hero Hokwerda 1994).
- 52.2 Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω (2000)**
«Ο χλωμός» σε ανθολογία σύγχρονης ελληνικής πεζογραφίας (τσεχικά Alexandra Buchler 2000, απόσπασμα της μετάφρασης σε έντυπο του Φεστιβάλ συγγραφέων στην Πράγα 2000, όπου έλαβε μέρος ο Μ.Κ., σχετικά τεκμήρια από τη συμμετοχή του).
- ΦΑΚΕΛΟΣ 53 ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ ΣΕ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ (1996-2010)**
- 53.1 Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω (1999-2010)**
Μεταφράσεις σε αυτοτελείς εκδόσεις: ιταλικά (Gabriella Macri 1999), αγγλικά (Patricia Felisa Berbeito και Vangelis Calotychos 2004), γερμανικά (Luna Gertrud Steiner 2002), εσθονικά (Kalle Kasemaa 2005), εβραϊκά (Αμίρ Τσούκερμαν 2010).
- 53.2 Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω (1996-2001)**
«Το ρουμανόπουλο» σε περιοδικές εκδόσεις: αγγλικά (Patricia Felisa Barbeito και Vangelis Calotychos 2001), γαλλικά (Michel Volkovitch 1996-1997).
- 53.3 Δυο φορές Έλληνας (2004)**
Μετάφραση αποσπάσματος σε ανθολογία: γερμανικά (Sophia Georgallidis 2004).
- ΦΑΚΕΛΟΣ 54 ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ ΣΕ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ (1987-2007)**
- 54.1 Πλανόδιος σαλπικτής (1987-1989)**
Μεταφράσεις σε περιοδικά:
«Σε μέρος όπου φως δεν φέγγει»: αγγλικά (John Taylor 1987), γαλλικά (Marcel Durand 1989).

- 54.2 Η μέρα για τα γραπτά κι η νύχτα για το σώμα (1996-2007)**
 «Αθηνάγεβο»: γαλλικά (τριτοετείς φοιτητές του τμήματος Νέων Ελληνικών της σχολής ανθρωπιστικών σπουδών του πανεπιστημίου Στρασβούργου, επιστολή της υπεύθυνης καθηγήτριας, Ειρήνης Τσαμαδού-Jacobberger, 1996).
 «Πορτραίτο του καλλιτέχνη σε ώριμη ηλικία»: μετάφραση σε περιοδικό, ισπανικά (Alicia Villar Lecumberri 2007).
- 54.3 Κριτικές, δοκίμια (2001-2004)**
 «Ένας Αθηναίος»: μεταφράσεις σε περιοδικά: αγγλικά (εδώ 2001-2, η μετάφραση προέρχεται από την πρώτη δημοσίευση στο λεύκωμα του Κώστα Ορδόλη, *Αθηναίοι*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2000, που είναι δίγλωσσο, χωρίς στοιχεία μεταφραστή), γαλλικά (Jacques Bouchard 2003).
 «Ο Θησέας σώζων την Ιπποδάμειαν»: μετάφραση σε περιοδικό: αγγλικά (Patricia Felisa Barbeito και Vangelis Calotychos 2004).

Δημοσιεύματα για τον Μένη Κουμανταρέα

ΦΑΚΕΛΟΣ 55 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ, ΕΡΕΥΝΕΣ (1963-1995)

55.1 Συνεντεύξεις, απαντήσεις σε δημοσιογραφικές έρευνες (1963-1985)

- Ραδιοφωνική συνέντευξη (1963), *Δημοκρατική αλλαγή* (1966), συνέντευξη σε περιοδικό (χωρίς στοιχεία εντύπου, 1970), συνέντευξη με Θ. Νιάρχο (συλλογικός τόμος *Κατάθεση '73*, 1973).

Συνέντευξη για *Τα καημένα* (χωρίς στοιχεία εντύπου, [1972]), για το *Βιοτεχνία ναλικών (Ο Ταχυδρόμος*, 1975).

Ερωτήματα εφημερίδων για: το πολιτικό βιβλίο (*Το Βήμα*, 1971), το επίπεδο του αθηναϊκού Τύπου (*Ελευθεροτυπία* 1975), τα κρατικά βραβεία (*Το Βήμα*, 1976), την ποίηση (*Το Βήμα*, 1977), για τη σύγχρονη ελληνική πεζογραφία (*Τα Νέα*, 1978), για την Ακαδημία (*Τα Νέα*, 1978), για την ελληνική πραγματικότητα (*Τα Νέα*, 1978), για τα βιβλία του 1978 (*Ριζοσπάστης*, 1978).

- Συνεντεύξεις (*Μεσημβρινή*, *Ελευθεροτυπία*, *Επίκαιρα*, 1980. *Αυγή* 1981. *Περίπλους*, *Aamulehti* [Φινλανδία], *Μεσημβρινή* 1984. *Θεσσαλονίκη* 1985).

Συνεντεύξεις με αφορμή το *Ο ωραίος λοχαγός* (*Μεσημβρινή*, *Πάνθεον*, *Τα Νέα*, *Εξόρμηση* 1983).

Ερωτήματα εφημερίδων για: τη μεταφορά λογοτεχνικών έργων στην τηλεόραση (*Μεσημβρινή* 1981), για την Αλλαγή (*Ελευθεροτυπία* 1981), για την τοποθέτηση καλλιτεχνών σε θέσεις της δημόσιας διοίκησης (*Πάνθεον* 1982), για την πλατεία Βικτωρίας (*Ελεύθερος Τύπος* 1983), για την κλεψιτυπία (*Σχολιαστής* 1983), για τα λογοτεχνικά σωματεία (*Εξόρμηση* 1984), για το περ. *Διαβάζω* (*Διαβάζω* 1984), για το κλασικό βιβλίο που θα ήθελαν να διαβάσουν άνθρωποι των γραμμάτων (*Καθημερινή* 1984), για τη νέα χρονιά (*Μεσημβρινή* 1984, *Αυγή* 1985), για

τον εκλογικό νόμο (*Αυγή* 1985), για τις εκλογές του 1985 (*Ελευθεροτυπία* 1985), για τον εορτασμό του Πολυτεχνείου (*Ελευθεροτυπία* 1985).

55.2 Συνεντεύξεις, απαντήσεις σε δημοσιογραφικές έρευνες (1986)

Συνέντευξη (*Το δέντρο* 1986).

Συνεντεύξεις με αφορμή το *Η φανέλα με το εννιά* (*Ιχθυετής, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Φίλαθλος* 1986).

Ερωτήματα εφημερίδων και περιοδικών για: το καλοκαίρι των συγγραφέων (*Το Βήμα* 1986), τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στο σχολείο (*Ο πολίτης* 1986).

55.3 Συνεντεύξεις, απαντήσεις σε δημοσιογραφικές έρευνες (1987-1989)

Συνέντευξη (δφο, C.T.L., από την Αντιγόνη Βλαβιανού 1989).

Συνεντεύξεις με αφορμή το *Η φανέλα με το εννιά* (*Ριζοσπάστης, Ελευθεροτυπία, Ένα* 1987. *Οδός Πανός* 1988 και η ίδια στο βιβλίο του Γ. Χρονά *Φωτογραφίες πορσελάνης* 1992).

Συνεντεύξεις με αφορμή το *Πλανόδιος σαλπικτής* (*Ταχυδρόμος, Elle*, 1989).

Ερωτήματα εφημερίδων και περιοδικών για: τα πρώτα κείμενα των συγγραφέων (*Πολιορκία* 1987), το 12^ο συνέδριο του ΚΚΕ (*Ριζοσπάστης* 1987), το πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα μπάσκετ (*Ελευθεροτυπία* 1987), τις επιλογές συγγραφέων μεταξύ πρόσφατων εκδόσεων (*Ένα, Τα Νέα, 1987. Διαβάζω* 1988), επιλογές συγγραφέων από την ελληνική πεζογραφία (*Ιχθυετής* 1987), για την κηδεία του Σ. Δούκα (*Πρώτη* 1988), για επεισόδια στο πεδίο του Άρεως (*Ελευθεροτυπία* 1988), για τον θάνατο του Κ. Ταχτσή (*Πρώτη, Τα Νέα* 1988), για το φεστιβάλ του περ. Αντί (*Αντί* 1989), για το λευκό πρωτοσέλιδο της *Ελευθεροτυπίας* (*Ελευθεροτυπία* 1989), για την ελληνική πραγματικότητα (*Ελευθεροτυπία* από αφιέρωμα της γαλλικής *Autrement* 1989), για πυρκαγιά στο Καπανδρίτι (*Τα Νέα* 1989), για τον νέο υπουργό Πολιτισμού (*Ελευθεροτυπία* 1989).

55.4 Συνεντεύξεις, απαντήσεις σε δημοσιογραφικές έρευνες (1990-1995)

Συνεντεύξεις (περ. *Θεωρείο* 1992, περ. *Ο καφές* 1993, *Ρεύματα* 1994).

Συνεντεύξεις με αφορμή το *Η συμμορία της άρπας* (*Τα Νέα, Απογευματινή, Ελευθεροτυπία* 1993. *Εικόνες* 1994, *Θεσσαλονίκη* 1994, *Η εβδομή* 1994, *Διαβάζω* 1994).

Συνεντεύξεις με αφορμή το *Θυμάμαι τη Μαρία* (Απογευματινή 1994

Με αφορμή τη γαλλική μετάφραση του *Ο ωραίος λοχαγός* (Απογευματινή 1994).

Με αφορμή τη συμμετοχή του στη συλλογή *Ο κήπος του αλφαβήτου* (Απογευματινή, Θεσσαλονίκη 1994).

Με αφορμή την έκδοση των μεταφράσεων των έργων του Ε. Χέμινγουεη, *Οι φονιάδες* και του Ε.Α. Πόε *Στη δίνη του Μάελστρομ* από τον Μ.Κ. (*Μετρό* 1995).

Ερωτήματα εφημερίδων και περιοδικών για: τους φιλάθλους του ποδοσφαίρου (*Ταχυδρόμος* 1990), για το ποδόσφαιρο (*Ριζοσπάστης* 1990), για τα είκοσι χρόνια από την έκδοση *Δεκαοχτώ κείμενα* (*Ταχυδρόμος* 1990), για τον θάνατο του Ρίτσου (*Τα Νέα* 1990), για τη σχέση των συγγραφέων με την τεκνοποίηση (*Τα Νέα* 1991), για κρίσεις του Βασίλη Αλεξιάκη (*Τα Νέα* 1991), για την αφηγηματική απόδοση προσώπων του άλλου φύλου (περ. *Προσωπείο* 1991-92), για την τηλεοπτική μεταφορά του έργου του Κ. Ταχτσή Το τρίτο στεφάνι (*Εθνος* 1993), για τα ΜΜΕ (*Μεσημβρινή* 1994), για την πιθανή επιλογή μυθοπλαστικών χαρακτήρων από πρόσωπα της επικαιρότητας (*Marie Claire* 1994), για τα 40 χρόνια του Κέδρου (*Εθνικός Κήρυξ* [Πάτρας] 1994), για την επίδοση της εθνικής ομάδας στο μουντιάλ και το μουντομπάσκετ (*Τα Νέα* 1994), για την πρωτοχρονιά του 1995 (δφο, χωρίς στοιχεία δημοσίευσης), για το αν διαβάζουν οι Έλληνες (*Απογευματινή* 1995).

ΦΑΚΕΛΟΣ 56 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ, ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ (1996-2000)

56.1 Συνεντεύξεις, απαντήσεις σε δημοσιογραφικές έρευνες (1996)

Συνεντεύξεις (περ. *Αέρηδες* 1996. Ελληνογαλλική σχολή, *Χρονικό 1996-1997*)

Συνεντεύξεις με αφορμή το Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω (*Ελευθεροτυπία*, *Τα νέα*, *Ελευθεροτυπία*, *Απογευματινή*, *Έξυπνο χρήμα*, 1996)

Ερωτήματα εφημερίδων και περιοδικών για: τις ηλικίες του άνδρα (*Ελευθεροτυπία* 1996), τη στάση του Σημίτη απέναντι στον πολιτισμό (*Τα νέα* 1996), για τον Σεφέρη (*Απογευματινή* 1996), για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας (*Απογευματινή* 1996).

56.2 Συνεντεύξεις, απαντήσεις σε δημοσιογραφικές έρευνες (1997-1998)

Συνέντευξη (*Ευλείμων νήσος* 1997-98, *Βιβλιοθήκη Ελευθεροτυπίας* 1998).

Συζήτηση για την ελληνική πεζογραφία (*Διαβάζω* 1997).

Συνεντεύξεις με αφορμή το Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω (*Μετρό*, *Απογευματινή*, *Διαβάζω*, *Ελεύθερος* 1997, *Αγγελιοφόρος* 1998).

Από την παρουσίαση του βιβλίου στη Θεσσαλονίκη παράλληλα με το βιβλίο του Β. Ραπτόπουλου *Λούλα* (*Θεσσαλονίκη*, *Μακεδονία*, 1998).

Με αφορμή τη μετάφραση του *Βιοτεχνία υαλικών* στα τουρκικά (*Ελευθεροτυπία* 1998).

Ερωτήματα εφημερίδων και περιοδικών για: τη σκακιστική παρτίδα μεταξύ του Κασπάροφ και του υπολογιστή Ντιπ Μπλου (*Εθνος* 1997), για τις εκδόσεις «περιπτέρου» (*Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* 1997), για την ελευθερία της επιστήμης και της τέχνης (*Ελευθεροτυπία* 1998), για τη διακοπή της εκπομπής «Άξιον Εστί» του Β. Βασιλικού (*Απογευματινή* 1998), την επιλογή βιβλίων σύγχρονης πεζογραφίας (1998).

- 56.3** **Συνεντεύξεις, απαντήσεις σε δημοσιογραφικές έρευνες (1999-2000)**
 Συνέντευξη (*Ελεύθερος/Ο Φιλελεύθερος της Κυριακής* [Κύπρος] 2000).
- Με αφορμή το *Η μέρα για τα γραπτά κι η νύχτα για το σώμα* (Κυριακάτικη *Ελευθεροτυπία*, *Το Βήμα*, *Τα Νέα* 1999, συνομιλία με τον Π. Πολυμένη εκτύπωση Η/Υ 1999).
- Ερωτήματα εφημερίδων και περιοδικών για: τη μετάφραση και κυκλοφορία ελληνικής λογοτεχνίας στο εξωτερικό (*Ελευθεροτυπία* 1999), για τη μοναχικότητα/μοναξιά τις ημέρες των γιορτών (*Herald Tribune* 1999).
- ΦΑΚΕΛΟΣ 57** **ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ, ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ (2001-2007)**
- 57.1** **Συνεντεύξεις, απαντήσεις σε δημοσιογραφικές έρευνες (2001)**
 Ραδιοφωνική συνέντευξη (εκτύπωση Η/Υ, Μόναχο 2001).
- Συνεντεύξεις (Πρόσωπα 21^{ος} αιώνας ένθετο εφ. *Τα Νέα*).
- Με αφορμή τη βράβευση του *Ο ωραίος λοχαγός* με το Blue book award (αγγλική έκδοση εφ. *Καθημερινή*).
- Με αφορμή την έκδοση του *Δνο φορές Έλληνας* (Πρόσωπα 21^{ος} αιώνας ένθετο εφ. *Τα Νέα*, *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, *Απογευματινή, Καθημερινή, Marie Claire, Η ημέρα* [Πάτρα], *Πελοπόννησος* [Πάτρα], *Έθνος της Κυριακής*, περ. *Θεατής, Μακεδονία* [Θεσ/νίκη], *Αγγελιοφόρος, Τάιμ Αουτ*).
- Ερωτήματα εφημερίδων και περιοδικών για: προτάσεις βιβλίων για το καλοκαίρι (*Ελευθεροτυπία*).
- 57.2** **Συνεντεύξεις, απαντήσεις σε δημοσιογραφικές έρευνες (2002-2004)**
 Συνεντεύξεις (*Οδός Πανός* – αφιέρωμα στον Μ.Κ. 2002, *Ελευθεροτυπία* 2003, *Βημαγazine* 2004 δημοσίευση και δφο, περ. *Antivirus* 2004).
- Με αφορμή την έκδοση του *Νάοε* (ένθετο 7 Η τέχνη της ζωής της εφ. *Ελευθεροτυπία* 2003, ένθετο *Βιβλιοθήκη* της εφ. *Ελευθεροτυπία* 2004)
 Ερωτήματα εφημερίδων και περιοδικών για: το πώς γράφουν οι συγγραφείς (*Ελευθεροτυπία* 2002), τον Ανδρέα Φραγκιά (*Καθημερινή* 2002).
- 57.3** **Συνεντεύξεις, απαντήσεις σε δημοσιογραφικές έρευνες (2005-2007)**
 Συνεντεύξεις (περ. *Κ* – αφιέρωμα στον Μ.Κ. 2005, *Καθημερινή* 2006 [για τη σχέση του με τη μουσική και το σωματείο «Οι Φίλοι της Ορχήστρας των χρωμάτων» του οποίου ήταν τότε πρόεδρος], *ΒήμαMen* 2007, περ. *Index* 2007).
- Με αφορμή την έκδοση του *Η κυρία Κούλα* στα αγγλικά (Dalkey Archive Press 2005,).

Με αφορμή του *Η γυναίκα που πετάει* (Ένθετο Βιβλιοθήκη της εφ. *Ελευθεροτυπία* 2006, ένθετο 7 η τέχνη της ζωής της εφ. *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* 2006, *Διαβάζω* 2006, *Αυγή* 2007, *Ελεύθερος Τύπος* 2007, *Αλληλέγγυος πολίτης* 2007, *Book fair* [Διεθνής έκθεση βιβλίου Θεσσαλονίκης 2007]).

Με αφορμή το *Αλτίν [Μπλε μελαγχολία]* (ένθετο 7 η τέχνη της ζωής της εφ. *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* 2007, *Ελευθεροτυπία* 2007).

Με αφορμή την επανέκδοση του *Τα μηχανάκια* (*Τα Νέα* 2007, *Η Καθημερινή* 2007, *Ελευθεροτυπία* 2007).

ΦΑΚΕΛΟΣ 58 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ, ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ (2008-2012)

58.1 Συνεντεύξεις, απαντήσεις σε δημοσιογραφικές έρευνες (2008-2009)

Συνεντεύξεις (περ. *Esquire* 2009, *Book press* 2009 δφο και δημοσίευση, περ. *στάσεις Τραμ* 2009).

Συνεντεύξεις με αφορμή το *Το show είναι των Ελλήνων* (ένθετο Βιβλιοθήκη της εφ. *Ελευθεροτυπία* 2008, ένθετο 7 Η τέχνη της ζωής της εφ. *Ελευθεροτυπία* 2008, *Athens voice* 2008, *FAQ* 2009).

Με αφορμή την επανέκδοση του *Τα μηχανάκια* (*Ραδιοτηλεόραση* 2008).

Ερωτήματα εφημερίδων και περιοδικών για: τις διενέξεις μεταξύ κριτικών και λογοτεχνών (*Ελευθεροτυπία* 2008), τα βραβεία της Ακαδημίας Αθηνών (*Ελεύθερος Τύπος*, *Απογευματινή* 2008), για την εξέγερση του Δεκέμβρη 2008 (*Έθνος* 2008), τις προσδοκίες και τους φόβους για το 2009 (*Real news* 2009), τα βιβλία που σημάδεψαν τη ζωή των συγγραφέων (*Ταχυδρόμος* 2009), για την φοροδιαφυγή (*Καθημερινή* 2009).

58.2 Συνεντεύξεις, απαντήσεις σε δημοσιογραφικές έρευνες (2010-2012)

Συνεντεύξεις (*Ταχυδρόμος* [Άρτα] 2010, περ. *Trajectoire* [Τουλούζη] 2011, *Lifo* 2011, *TVXS* 2011).

Συνομιλία με τον Α. Λοβέρδο (Θ. Νιάρχος *Τα νέα* 2011).

Συνομιλία με τον Τ. Πατρίκιο (Ο. Σελλά, *Η Καθημερινή* 2012).

Με αφορμή την επανέκδοση των *Το αρμένισμα*, *Η κυρία Κούλα*, *Το κουρείο* (*Το Βήμα*, *Αγγελιοφόρος* 2010).

Με αφορμή τη μετάφραση στα εβραϊκά και έκδοση στο Ισραήλ του *Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω* (εφ. *Israel today* 2010).

Με αφορμή την παράσταση του *Η κυρία Κούλα* από το θέατρο Τέχνης (*Ελευθεροτυπία* 2010, *Το Βήμα* 2010).

Με αφορμή την έκδοση του *Ξεχασμένη φρουρά* (*Ελευθεροτυπία* 2010, *δρόμος της Αριστεράς* 2011).

Με αφορμή την έκδοση του *Οι αλεπούδες του Γκόσπορτ* (*Το Βήμα* 2011, *Διαβάζω* 2011)

Δημοσιεύματα για τον Μένη Κουμανταρέα – Μελέτες, κριτικές

ΦΑΚΕΛΟΣ 59 ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΕΣ, ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΛΕΞΙΚΑ (1989-2003)

Εργοβιογραφικά στοιχεία για τον Μ. Κουμανταρέα στις εκδόσεις:
Δ.Π. Κωσταλένος, *Βιογραφική εγκυκλοπαίδεια Ελλήνων Λογοτεχνών*, Αθήνα, αφοί Παγουλάτου, 1977, σσ. 210-211.
Mario Vitti, *Histoire de la litterature grecque moderne*, Αθήνα, Hatier, 1989, σσ. 384-385.
Who is who στην Ελλάδα, Τσουγκ (Ελβετία), Hübner, 2006, σ. 617.
Γ. Σολδάτος – Π. Μασούρη, *Διά του κατόπτρου, 150 έλληνες συγγραφείς*, Αθήνα, Κοχλίας, 2002, σσ. 134-137.
3. *Internationales literaturfestival Berlin*, Βερολίνο, Peter-Weiss-Stiftung für Kunst und Politik e.V., 2003, σσ. 196-197.
Αλέξης Ζήρας, «Κουμανταρέας Μένης», δφο.

ΦΑΚΕΛΟΣ 60 ΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ (1992-2010)

Τσιριγώτη Σεβαστούλα, *Το έργο του Μένη Κουμανταρέα*, μεταπτυχιακή εργασία, τομέας νεοελληνικών σπουδών ΑΠΘ, καθηγητής Π. Μουλλάς, χ.χ.
Μαρίνα Τσιμπούκη, *La representation de la realite dans l' oeuvre de Menis Koumandareas*, memoire de D.E.A., Νεοελληνικό Ινστιτούτο, Παν/μιο Σορβόννης (Paris IV), καθηγητής Guy Sunier, 1992.
Deni Kokoni, *L' opera di Menis Kumantareas*, μεταπτυχιακή εργασία (Tesi di laurea), Παν/μιο του Λέτσε (Ιταλία), καθηγητής Δημ. Μιχαηλίδης, 1994-1995.
Achille Jennifer, *Menis Koumandareas ed il neorealismo in Grecia*, πτυχιακή εργασία, Παν/μιο Ca' Foscari Βενετία, καθηγήτρια Caterina Carpinato, 2009-2010.
Κωστοπούλου Ιουλία, *Η μουσική μέσα στη λογοτεχνία. Το παράδειγμα του Μένη Κουμανταρέα*, διπλωματική εργασία, τμήμα μουσικών σπουδών ΕΚΠΑ, καθηγητής Γιώργος Μανιάτης, 2010.

ΦΑΚΕΛΟΣ 61 ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1961-1983)

61.1 Κριτικές για τα έργα του (1961-1974)

Για τη μετάφραση του έργου του Έρμαν Έσσε, *Ντέμιαν* (1961)

Για τα έργα:

Τα μηχανάκια (Β. Βαρίκας, Α. Φουριώτης, Ι.Δ. Ιωαννίδης, Ν. Μάτσας, Π. Χάρης, Απ. Σαχίνης, Σ. Πλασκοβίτης, Α. Κοτζιάς, Λ. Παπαδόπουλος, 1962-1964).

Το αρμένισμα (Α. Κοτζιάς, Δ. Γκιώνης, Δ.Π. Κωστελένος, Δ. Ραυτόπουλος, Λ. Ζενάκος, Γ. Χατζίνης, Β. Βαρίκας, Φ. Κονδύλης, Α. Καραντώνης, Π. Χάρης, Robert Grantham, Γιάννης Καούνης, 1966-1971).

Τα μηχανάκια-Η δόξα του σκαπανέα, β' έκδοση (John Rexine, ανυπόγραφα, 1971-1972).

Το προξενείο της Άννας (Κ. Πάρλας, 1972).

Τα καημένα (Σ. Πλασκοβίτης, Στ. Δεληγιώργης, 1973-1974).

61.2 Κριτικές για τα έργα του (1975-1983)

Τα καημένα (Στ. Δεληγιώργης 1975).

Βιοτεχνία υαλικών (Κρίτων Χουρμουζιάδης, Τατιάνα Γκρίτση-Μιλλιέξ, Αλ. Κοτζιάς, Mario Vitti, Α. Ζήρας, Κώστας Παππάς, Φ. Δρακονταειδής, P. Mackridge, Θ.Δ. Φραγκόπουλος και ανυπόγραφες, 1975-1977).

Η κυρία Κούλα (Α. Κοτζιάς, Α. Ζήρας, Μάριος Βύρων Ραϊζής, 1977-1978).

Το κουρείο (Ρόης Παπαγγέλου, Α. Ζήρας, Τάκης Μενδράκος, Νατάσα Χατζιδάκι, Παντελής Απέργης [και για τα τρία έργα], ανυπόγραφες, 1979-1980).

Σεραφείμ και Χερουβείμ (Φ. Κωστομητσόπουλος, Ε. Κοροντζή, Τατιάνα Μιλλιέξ, Περσεύς Αθηναίος, Κ. Σταματίου, ανυπόγραφες 1981).

Για το σύνολο του ως τότε έργου του (Α. Ζήρας 1975, Φ. Δρακονταειδής 1981).

Ο ωραίος λοχαγός (Νίκος Κάσδαγλης, Κώστας Τσαούσης, Τάκης Θεοδωρόπουλος, Χριστίνα Καραντώνη, Μάριος Βύρων Ραϊζής, Σπύρος Τσακνιάς, 1982-1983).

Για τις μεταφράσεις:

Γκ. Μπόχνερ, *Λέντς* (Θ.Δ. Φραγκόπουλος, Δ. Μπασαντής, Ο παρατηρητής, ανυπόγραφες 1977-1978)

Χ. Μέλβιλ, *Μπάρτλεμυ ο γραφιάς κι άλλες τρεις ιστορίες* (Τ. Μενδράκος, Γιάννης Χάρης, 1980)

Φ. Σκοτ Φιτζέραλντ, *Το πλουσιόπαιδο* (ανυπόγραφη 1980).

ΦΑΚΕΛΟΣ 62 ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1986-1995)

62.1 Κριτικές για τα έργα του (1986-1989)

Για το σύνολο του ως τότε έργου του: περ. *Η Λέξη*, τχ. 54 (Μάιος 1986 - Κ. Χουρμουζιάδης, Σ. Τσακνιάς, Λ. Πάλμερ. Φωτοαντίγραφο χφου της κριτικής του Κ. Χουρμουζιάδη «Μετά το αδιέξοδο»), Γ. Φαρίνου-Μαλαματάρη (1986), Γ. Συμπάρδης (1988), Τ. Καρβέλης, Σοφία Δελημάρα (1989).

Για τα έργα:

Ο ωραίος λοχαγός (Μ. Μερακλής, 1986)

Η φανέλα με το εννιά (Σ. Τσακνιάς, Κ. Γεωργιάδης, Δημοσθένης Κούρτοβικ, Κ. Πλάνης, Ε. Αποστολάκης, Π. Σφυρίδης, Ελ. Κοτζιά, Τάκης Καρβέλης, Βαγγέλης Κάσσο, Peter Mackridge, Άγγελος

Αφρουδάκης, Κώστας Σταματίου, Βασίλης Καλαμάρας, ανυπόγραφες, (1986-1987) και πολλά δημοσιεύματα για τη βασισμένη στο βιβλίο ταινία του Π. Βούλγαρη (1988).

Πλανόδιος σαλπικτής (Μ. Αδάμ, Μ. Χαρτουλάρη, Γ. Ξανθούλης, Κίμων Καρανίκας, Νίκος Μπακουνάκης, Χρίστος Παπαγεωργίου, Κώστας Σταματίου, Αγγελική Κώττη, Αφροδίτη Απέργη, Δημοσθένης Κούρτοβικ, 1989).

62.2 Κριτικές για τα έργα του (1990-1994)

Για τα έργα:

Τα μηχανάκια (Γιάννης Μπασκόζος 1990)

Πλανόδιος σαλπικτής (Σ. Πλασκοβίτης 1990)

Η συμμορία της άρπας (Δημήτρης Μητρόπουλος, Αγγελική Κώττη, Απ. Λακασάς, Σταυρούλα Παπασπύρου, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, Βίκτωρ Ιακωβίδης, Βασίλης Βασιλικός 1993, Ελισάβετ Κοτζιά, Δ. Δασκαλόπουλος, Λευτέρης Πορτοκάλογλου, Δημήτρης Χουλιαράκης, Ηρακλής Παπαλέξης, Χρυσάνθη Φραντζεσκάκη, Κώστας Φιλίδης, Μ. Θεοδοσοπούλου, Theodore Sampson, Άλκηστις Σουλογιάννη 1994).

Για το σύνολο του ως τότε έργου του (Κώστας Λάνταβος 1991).

Για τις μεταφράσεις έργων του σε ξένες γλώσσες:

Η φανέλα με το ενιά - γαλλικά (Σωκράτης Ζερβός 1991, Sacha Marounian 1991 [μαζί και για τη μετάφραση του Βιοτεχνία υαλικών στα γαλλικά], Μ. V.-P. 1991, Christian Montaignac 1991, ανυπόγραφες).

Βιοτεχνία υαλικών - γαλλικά (Yvette Granger 1991).

Ο γυμναστής [από το Σεραφείμ και Χερουβείμ] - ιταλικά (Vanna Gazzola Stacchini 1993).

Ο ωραίος λοχαγός - γαλλικά (Nicole Maurice 1994).

62.3 Κριτικές για τα έργα του (1995)

Για τα έργα:

Θυμάμαι τη Μαρία (Αγγελική Κώττη, Κ. Τσαούσης, Δημήτρης Τσατσούλης, Θαν. Διαμαντόπουλος, 1995).

Για το σύνολο του ως τότε έργου του (Σταύρος Σταυρίδης 1995, Δημοσθένης Κούρτοβικ 1995).

ΦΑΚΕΛΟΣ 63 ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1996-2001)

63.1 Κριτικές για τα έργα του (1996)

Για τα έργα:

Πλανόδιος σαλπικτής (Ντίνος Μελάχρις 1996)

Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω (ανυπόγραφες, Παντελής Μπουκάλας, Β. Χατζηβασιλείου, Δ. Κούρτοβικ, Α. Ζήρας, 1996)

Με αφορμή την εκδήλωση για τον Μ.Κ. στο Πολύεδρο (Πάτρα) (Α. Μπακοπούλου, ανυπόγραφες)

Κριτικές του Κρίτωνα Χουρμουζιάδη για έργα του Μ.Κ. στην έκδοση Κ. Χουρμουζιάδης, *Συμπόσιο, Κείμενα για τη νεοελληνική πεζογραφία*, Αθήνα, Κέδρος, 1996.

63.2

Κριτικές για τα έργα του (1997-1999)

Για τα έργα:

Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω (Ν. Μπακουνάκης,, Ντίνος Μελάχρης, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, Νίκη Αναστασέα, Γιάννης Μπασκόζος, Γιώτα Κωνσταντάτου, Δημήτρης Χαλαζωνίτης, Δημοσθένης Κούρτοβικ, Ν. Μπακουνάκης, Θ. Νιάρχος, Μ. Θεοδοσοπούλου, Γιάννης Σημαντήρας, ανυπόγραφες).

Η κυρία Κούλα (Kimberley Wright 1997).

Θυμάμαι τη Μαρία (Γ. Μπαλούρδος 1997).

Η φανέλα με το εννιά (Pascale Voilley Bellos [διάλεξη Παν/μιο Princeton] 1998).

Βιοτεχνία υαλικών (Δημήτρης Μποσνάκης 1999)

Η μέρα για τα γραπτά κι η νύχτα για το σώμα (Μάρη Θεοδοσοπούλου, Ειρήνη Μπέλλα, Τάκης Μαρτάτος, Κωστής Παπαγιώργης, Νίκος Μπακουνάκης, Δήμητρα Ρουμπούλα, Ντίνος Μελάχρης, Ελισάβετ Κοτζιά, Νίκος Λαγκαδινός, ανυπόγραφες, Γ. Μπασκόζος, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, Γιώργος Χρονάς, Δημοσθένης Κούρτοβικ, 1999)

Για τη συζήτηση για τη νεοελληνική πεζογραφία που οργάνωσε το περ. *Διαβάζω* (Παναγιώτης Ιωαννίδης 1997)

Για το σύνολο του ως τότε έργου του: περ. *Εντευκτήριο*, τχ. 38 (Ανοιξη 1997 - Θ. Νιάρχος, Διαμαντή Αξιώτης). Μπάμπης Δερμιτζάκης (1997), Θανάσης Νιάρχος (1998).

Για τη μετάφραση του έργου του Ουίλιαμ Φώκνερ, *Καθώς ψυχορραγώ* (Ντόρα Τσιμπούκη 1998).

63.3

Κριτικές για τα έργα του (2000-2001)

Για τα έργα:

Η μέρα για τα γραπτά και η νύχτα για το σώμα (Νίκος Δαββέτας, Βάνα Χαραλαμπίδου, 2000).

Θυμάμαι τη Μαρία (Γιάννης Σβώλος 2000).

Η φανέλα με το εννιά (Αλέξανδρος Ασωνίτης 2000).

Οι Αθηναίοι, λεύκωμα Κ. Ορδόλη με εισαγωγή Μ. Κουμανταρέα (Ειρήνη Κοντογεωργίου, 2000)

Δυο φορές Έλληνας (Κωνσταντίνος Νούλας, Ελισάβετ Κοτζιά, Όλγα Σελλά, Αντώνης Κυριαζάνος, Δήμητρα Ρουμπούλα, Κωστής Παπαγιώργης, Μαριάννα Τζιαντζή, Νίκος Μπακουνάκης, Νέανθος Θρακίτης, Γιάννης Μπασκόζος, Χρίστος Παπαγεωργίου, Κώστας Βούλγαρης, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, Παντελής Μπουκάλας, Τάσος Αθανασιάδης, Βασίλης Λαδάς, 2001).

Ο ωραίος λοχαγός (Αντιγόνη Βλαβιανού 2001).

ΦΑΚΕΛΟΣ 64 ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (2001-2002)

64.1 Κριτικές για τα έργα του (2001)

Για τα έργα:

Δυο φορές Έλληνας (Χρίστος Παπαγεωργίου, Δημοσθένης Κούρτοβικ, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, Χρύσα Αράπογλου, Χαρίκλεια Δημακοπούλου, Δήμητρα Νικολοπούλου 2001)

Κριτικές που αφορούν το σύνολο του ως τότε έργου του: Έλενα Χουζούρη (2001)

64.2 Αφιέρωμα περ. *Οδός Πανός* (2002)

Περ. *Οδός Πανός*, έτος 22, τχ. 117 (Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2002 - Γ. Χρονάς, Μ. Vitti, Κ. Χουρμουζιάδης, Κ. Πλάνης, Δ. Κούρτοβικ, Κ. Ακρίβος, Θ. Φωσκαρίνης). Χφα, δφα, φωτοαντίγραφα και εκτυπώσεις Η/Υ από την προετοιμασία του αφιερώματος.

ΦΑΚΕΛΟΣ 65 ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (2002-2006)

65.1 Κριτικές για τα έργα του (2002-2003)

Για τα έργα:

Δυο φορές Έλληνας (Δημοσθένης Κούρτοβικ, Δημήτρης Γκιώνης, Τιτίκα Δημητρούλια, ανυπόγραφες, 2002).

Νώε (Γιώργος Βέης, Μικέλα Χαρτουλάρη, Λώρη Κέζα, Μάρη Θεοδοσοπούλου, Βασίλης Καλαμάρας, ανυπόγραφες, Ανδρέας Χατζηνικολάου 2003).

Ο ωραίος λοχαγός (Σ. Ζήρας σχολική εργασία περ. *Εφηβος*, σχολής Μωραΐτη, 2002).

Για τη μετάφραση του *Η μωροδιά τους με κάνει να κλαίω* στα γερμανικά (ανυπόγραφη).

Για το σύνολο του ως τότε έργου του: Γιώργος Συμπάρδης (2003, φωτοαντίγραφο δημοσίευσης, εκτύπωση Η/Υ, [τόμος της έκδοσης *Επίλογος* εκτός φακέλου λόγω μεγέθους]), Σταμάτης Σακελλίων (αφιέρωμα περιοδικού *Εξώπολις* [Αλεξανδρούπολη] 2003).

65.2 Κριτικές για τα έργα του (2004-2005)

Για τα έργα:

Νώε (Κατερίνα Βούσουρα 2004, Μισέλ Φάις, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, Μάνος Κοντολέων, Νίκος Μπακουνάκης, Ελένη Γκίκα, Κρίστου Κουνινιώτη, Δημοσθένης Κούρτοβικ, Ντίνα Πετροπούλου 2005)

Ο ωραίος λοχαγός (επανέκδοση) (Τάσος Χατζητάτσης 2005).

Για την αγγλική μετάφραση του *Η μωροδιά τους με κάνει να κλαίω* (Laura McDowell 2004)

Για την αγγλική μετάφραση του *Η κυρία Κούλα* (Brad Hooper, ανυπόγραφη; 2005)

Περ. Κ, τχ. 8 (Μάιος-Αύγουστος 2005) αφιέρωμα στον Μένη Κουμανταρέα (Τιτίκα Δημητρούλια, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, Θανάσης Νιάρχος, Αλέξης Ζήρας, Ηλίας Κ. Μαγκλίνης, Βασίλης Βασιλικός, Ευγένιος Ζαφειρίδης, Πέτρος Πολυμένης).

65.3 Κριτικές για τα έργα του (2006)

Για τη γαλλική μετάφραση του *Θυμάμαι τη Μαρία* (Jean Roy 2006)

Για την αγγλική μετάφραση του *Η κυρία Κούλα* (Suparna Mukherji 2006)

Η γυναίκα που πετάει (Σταυρούλα Παπασπύρου, Μικέλα Χαρτουλάρη, Α. Σταμάτης, Κατερίνα Μανανεδάκη, Μάρη Θεοδοσοπούλου, Βασίλης Βασιλικός [χφο και δημοσίευση], Όλγα Σελλά, Αγγελική Μπομπούλα, Δήμητρα Ρουμπούλα, Κώστας Ακρίβος, Ελένη Γκίκα, Λίνα Πανταλέων, Αντώνης Κυριαζάνος, Τιτίκα Δημητρούλια, Ανταίος Χρυσοστομίδης [συνέντευξη με την Πόλυ Κρημνιώτη στο ίδιο φύλλο], Ελένη Ντίνου)

ΦΑΚΕΛΟΣ 66 ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (2007-2010)

66.1 Κριτικές για το έργο του (2007)

Για τα έργα:

Η γυναίκα που πετάει (Γιάννης Βαρβέρης, Δ. Μαρωνίτης, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, Δημοσθένης Κούρτοβικ, Τέα Βασιλειάδου, Άλκηστις Σουλογιάννη, Αλέξης Ζήρας).

Αλτίν [παράσταση Μπλε μελαγχολία, Ανοιχτό θέατρο] (Κώστας Γεωργουσόπουλος, Νεκτάριος Γεώργιος Κωνσταντινίδης, Μηνάς Χρηστίδης, Λέανδρος Πολενάκης, Γιάννης Βαρβέρης).

Τα μηχανάκια [απόσπασμα σε σχολικό βιβλίο της Β΄ γυμνασίου] (Νικήτας Παρίσης).

Για το σύνολο του έργου του: (Τζένη Μαστοράκη, τιμητική εκδήλωση στο Μουσείο Μπενάκη).

66.2 Κριτικές για το έργο του (2008)

Για την επανέκδοση της μετάφρασης Κ. Μακ Κάλλερς, *Η μπαλάντα του λυπημένου καφενείου* (Σοφία Νικολαΐδου, Ελένη Καρρά).

Το show είναι των Ελλήνων (Μανώλης Πιπιλής, Πόλυ Κρημνιώτη, Μικέλα Χαρτουλάρη, Δήμητρα Ρουμπούλα, Όλγα Σελλά, Ανταίος Χρυσοστομίδης, Γιάννης Μπασκόζος, Κ.Σ. Παπανικολάου, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, Τιτίκα Δημητρούλια, Σταυρούλα Παπασπύρου).

66.3 Κριτικές για το έργο του (2009-2011)

Για τα έργα:

Το show είναι των Ελλήνων (Κώστας Καρακώτιας, Τέα Βασιλειάδου, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, Δημοσθένης Κούρτοβικ, Μάρη Θεοδοσοπούλου, Άλκηστις Σουλογιάννη, Ελισάβετ Κοτζιά, Κώστας Γεωργουσόπουλος, 2009)

Σ' ένα στρατόπεδο άκρη στην ερημιά: Αναστάσης Βιστωνίτης, Ευριπίδης Γαραντούδης, Γ. Ξανθούλης, Γιώργος Ξενάριος, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, Κώστας Κατσουλάρης, Μάρη Θεοδοσοπούλου (2009)

Οι αλεπούδες του Γκόσπορτ (Μικέλα Χαρτουλάρη, 2011)

Για το σύνολο του ως τότε έργου του: Καλλιόπη Στεριάδου (2009), Βαγγέλης Ραπτόπουλος (2009, χ.χ.), Κώστας Λογαράς (2009)

Για το επίμετρο του Μ. Κουμανταρέα στην επανέκδοση του έργου του Κ. Ταχτση, *Το τρίτο στεφάνι* (Αναστάσης Βιστωνίτης, Γ. Ξανθούλης)

Για την επανέκδοση του *Το αρμένισμα:* (Βασίλης Καλαμάρας, Μικέλα Χαρτουλάρη 2010).

ΦΑΚΕΛΟΣ 67 ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1969-1990)

67.1-67.4 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (1969-1990)

- 1969-1979: Β' έκδοση του *Δεκαοχτώ κείμενα* (1970), διακήρυξη για την 25^η Μαρτίου 1971, κηδεία Σεφέρη, δηλώσεις υπεράσπισης της αυτοτέλειας και αυτοδιοίκησης των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (1973), πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, εκδηλώσεις, αναφορές στο έργο του σε γενικότερα κείμενα για την ελληνική λογοτεχνία.

- 1980-1986: κηδεία Σ. Τσίρκα, κηδεία Δ. Χατζή, κατάλογοι ευπωλήτων (*Σεραφείμ και Χερουβείμ, Ο ωραίος λοχαγός*), πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, εκδηλώσεις, ίδρυση θεατρικής εταιρίας «Η Σκηνή», Δ.Σ. Λυρικής, «Το λουτρό» στην εκπομπή «Κοχλίας» (ΕΡΤ 1), τηλεταινία «Η κυρία Κούλα», διάλεξη Κουμανταρέα στο Ελσίνκι, κηδεία Α. Πανσέληνου.

- 1987: Ευπώλητα (*Η φανέλα με το 9*), τηλεταινία «Τα καημένα», προετοιμασία γυρισμάτων για την ταινία του Π. Βούλγαρη «Η φανέλα με το 9», πνευματική πολιτιστική επικαιρότητα.

- 1988: γυρίσματα της ταινίας του Π. Βούλγαρη «Η φανέλα με το 9», κηδεία της Νανάς Καλιανέση, πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, θεατρική εταιρία «Η Σκηνή», κηδεία Λιλίκας Νάκου, θάνατος Κ. Ταχτσή.

- 1989: διαμάχη Β. Ραπτόπουλου με τις εκδόσεις Κάλβος, κυκλοφορία του *Πλανόδιος σαλπικτής*, ευπώλητα βιβλία (*Πλανόδιος σαλπικτής*), πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, Κ. Ταχτσή.

- 1990: πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα.

ΦΑΚΕΛΟΣ 68 ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1991-1994)

68.1-68.4 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα 1991-1994

- 1991-1993: πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, συμπαράσταση στους Μπουκετσίδη, Κογιάννη, Μπεργκνέρ, εκδηλώσεις για τον Μ. Κουμανταρέα, εκδηλώσεις όπου έλαβε μέρος, νέες κυκλοφορίες έργων του και μεταφράσεών τους σε ξένες γλώσσες.

- 1994: πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, εκδηλώσεις για τον Μ. Κουμανταρέα, εκδηλώσεις όπου έλαβε μέρος, νέες κυκλοφορίες έργων του, ευπώλητα βιβλία (*Η συμμορία της άρπας*), υπεράσπιση του Γ. Μπαλάφα, θάνατος του Μάνου Χατζιδάκι, διεθνής έκθεση βιβλίου στη Φρανκφούρτη, έκδοση επιστολών του Κ. Ταχτσή.

ΦΑΚΕΛΟΣ 69 ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1995-ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1997)

69.1-3 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (1995-Απρίλιος 1997)

- 1995: Υποψηφιότητα για το «Ευρωπαϊκό αριστείο 1995», υπεράσπιση Κ. Μαζοκόπου, εκδηλώσεις για τον ή με συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα.

- 1996: Πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, θάνατος Ο. Ελύτη, έκδοση *Ανοιχτές επιστολές στο Μάνο Χατζιδάκι*, εκδηλώσεις για τον ή με συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα, ευπώλητα βιβλία (*Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω*).

- Ιανουάριος-Απρίλιος 1997: Ευπώλητα βιβλία (*Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω*), εκδηλώσεις για τον Μ. Κουμανταρέα, τηλεοπτικές εκπομπές.

ΦΑΚΕΛΟΣ 70 ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (ΜΑΪΟΣ 1997-1998)

70.1-2 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (Μάιος-Δεκέμβριος 1997)

Εκδήλωση Belgitude et Grecite (Βέλγιο), πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, ευπώλητα βιβλία (*Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω*), τηλεοπτικές εκπομπές, ανθολογία ελλήνων συγγραφέων στα ολλανδικά, σχόλια για τη μεταφορά από τον Μ. Κουμανταρέα του διηγήματος του Παπαδιαμάντη «Ο έρωτας στα χιόνια» στη δημοτική γλώσσα, κρατικό λογοτεχνικό βραβείο διηγήματος για το *Η μυρωδιά τους με κάνει να κλαίω*, ομιλία του Μ. Κουμανταρέα για το *Μαύρο Βιβλίο* του Ορχάν Παμούκ.

70.3 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (1998)

Εκδήλωση Voices from Greece στο Λονδίνο, πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, εκδηλώσεις για τον Μ. Κουμανταρέα.

ΦΑΚΕΛΟΣ 71 ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (1999-ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2001)

- 71.1 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (1999)**
Πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, τηλεοπτικές εκπομπές, εκδηλώσεις για τον ή με συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα (κυρίως για το *Η μέρα για τα γραπτά κι η νύχτα για το σώμα*), ευπώλητα βιβλία (*Η μέρα για τα γραπτά κι η νύχτα για το σώμα*).
- 71.2-3 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (2000)**
Τηλεοπτικές εκπομπές, πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, θάνατος Γ. Χειμωνά, θάνατος Σπ. Πλασκοβίτη, εκδηλώσεις και εκδόσεις με συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα.
- 71.4 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (Ιανουάριος – Απρίλιος 2001)**
Εκδηλώσεις με συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα, εκθέσεις βιβλίου Φρανκφούρτης και Λειψίας, βραβείο Blue book για το *Ο ωραίος Λοχαγός*.

ΦΑΚΕΛΟΣ 72 ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (ΜΑΪΟΣ-ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2001)

- 72.1-5 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (Μάιος-Νοέμβριος 2001)**
Εκδηλώσεις για τον ή με συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα, βραβείο Blue book για το *Ο ωραίος λοχαγός*, κυκλοφορία του *Δυο φορές Έλληνας*, ευπώλητα βιβλία (*Δυο φορές Έλληνας*), τηλεοπτικές εκπομπές, έκθεση βιβλίου Φρανκφούρτης, βραβείο Blue book για το *Ο ωραίος Λοχαγός*.

ΦΑΚΕΛΟΣ 73 ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2001-ΙΟΥΝΙΟΣ 2002)

- 73.1 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (Δεκέμβριος 2001)**
Εκδηλώσεις για τον ή με συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα, ευπώλητα βιβλία (*Δυο φορές Έλληνας*).
- 73.2-3 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (Ιανουάριος-Ιούνιος 2002)**
Ευπώλητα βιβλία (*Δυο φορές Έλληνας*), θάνατος Α. Φραγκιά, πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, εκδηλώσεις για τον ή με συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα, τηλεοπτικές εκπομπές, αφιέρωμα του περ. *Οδός Πανός* στον Μ. Κουμανταρέα.

ΦΑΚΕΛΟΣ 74 ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (ΙΟΥΛΙΟΣ 2002-2003)

74.1-2 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (Ιούλιος-Δεκέμβριος 2002)

Πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, εκδηλώσεις για τον ή με συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα, κρατικά λογοτεχνικά βραβεία 2002, ευπώλητα βιβλία (*Δυο φορές Έλληνας*).

74.3-4 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (2003)

Πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, εκδηλώσεις για τον ή με συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα, επετειακό λεύκωμα Vodafone, φεστιβάλ λογοτεχνίας Βερολίνου, κυκλοφορία του μυθιστορήματος *Νώε*, ευπώλητα βιβλία (*Νώε*).

ΦΑΚΕΛΟΣ 75 ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (2004-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2005)

75.1-4 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (2004-Σεπτέμβριος 2005)

Πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, ευπώλητα βιβλία (*Νώε*), διεθνής λογοτεχνική συνάντηση στο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, εκδηλώσεις για τον ή με συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα, συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα στο Δίκτυο «Κάθε μέρα πολίτες» και στο Εθνικό Συμβούλιο Ανασυγκρότησης του ΠΑΣΟΚ, συμμετοχή του στο πρόγραμμα του ΕΚΕΒΙ «Συγγραφείς και εικονογράφοι στα σχολεία», εκδόσεις με φωτογραφικά πορτρέτα από τον Τάκη Διαμαντόπουλο, από τη Νίκη Τυπάλδου, από τον Τζοβάνι Τζοβανέτι.

ΦΑΚΕΛΟΣ 76 ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ (ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2005-2008)

76.1-5 Δημοσιεύματα με αναφορές στον Μ. Κουμανταρέα (Οκτώβριος 2005-2008)

Διεθνής έκθεση βιβλίου Liber στη Μαδρίτη, αφιέρωμα στον Μ. Χατζιδάκι, πνευματική και πολιτιστική επικαιρότητα, εκδηλώσεις για τον ή με συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα, τηλεοπτικές εκπομπές, κυκλοφορία του *Η γυναίκα που πετάει*, μικρή λίστα βραβείων *Διαβάζω (Η γυναίκα που πετάει)*, ευπώλητα βιβλία (*Η γυναίκα που πετάει*).

Αλληλογραφία

ΦΑΚΕΛΟΣ 77 ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ (1953-2004)

77.1 Επιστολές προς τον Μ. Κουμανταρέα Α-Γ

Επιστολές προς τον Μ. Κουμανταρέα. Επιστολογράφοι: 1^ο Γυμνάσιο Αναργύρων (1999), Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου (1964-1974), Μ.

Αναγνωστάκης, Ρένος Αποστολίδης (1978), Γιώργος Αράγης (1979), Εμμανουήλ Αρώνης, Νάσος Βαγενάς (1975-1977), Θανάσης Βαλτινός (1972-1975), Γιάννης Βαρβέρης (1982), Γιάννης Βασιλακάκος (1987-1988), Λουκάς Βενετούλιας (1972), Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου King's College (Λονδίνο, 1973), Ελένη Βλάχου (1982), Μαρί Βλάχου (1981), Παντελής Βούλγαρης (1972), οικογένεια Γεράρδη (1978), Α. Γεωργίου (1975), Δ. Γιαννόπουλος (1971;), Αντώνης Γώγος (1972-1979).

77.2

Επιστολές προς τον Μ. Κουμανταρέα Δ-Ι

Επιστολογράφοι: Θωδωρής Δασκαρόλης (1976-1979), Δεληγιώργης Σταύρος – παν/μιο Iowa (1971-1972, περιλαμβάνονται σχετικά: επιστολή Μ.Β. Ραΐζη, απόσπασμα αγγλικής μετάφρασης του Άγια Κυριακή στο Βράχο, επιστολή από το παν/μιο της Iowa, φωτοαντίγραφο απάντησης Κουμανταρέα προς Σ. Δεληγιώργη), Δημοτική βιβλιοθήκη Ευόσμου (τηλεγράφημα, 1991), Εκπολιτιστικός σύλλογος Νέας Βύσσης Έβρου (1980), Θανάσης Εξαρχόπουλος, Ζυράνα Ζατέλη (2004), Αντώνης Ζέρβας (1973-1979), Γ. Θεοτοκάς (1962), Σόνια Ιλίνσκαγια και Μήτσος Αλεξανδρόπουλος (1977), Αλέξανδρος Ίσαρης (1975-1976), Γιώργος Ιωάννου (1981).

77.3

Επιστολές προς τον Μ. Κουμανταρέα Κ-Ο

Επιστολογράφοι: Γιώργος Καράγιωργας (1975), Ζάχος Καρατσιουμπάνης (2004), Λίνα Κάσδαγλη (1973-1981), Νίκος Κάσδαγλης (1969-1983), Αγγέλα Κατσαμπέκη-Παπυλίκου (1986), Άννα Κοκκίνου (1979), Γιάννης Κοντός, Γιώργος Κουμάντος (1971, 1975), Στάθης Κουτσούνης (2004), Βασίλης Κυπραίος (1971), Θανάσης Κωσταβάρας (1982), Μάκης Λαχανάς, Παύλος Λιασίδης (1976), Ζήσιμος Λορεντζάτος (επισκεπτήριο, χ.χ.), Κάτια και Κωστούλα Μητροπούλου, Κ. Μητσάκης (1980, απάντηση Μ.Κ.), Αλέξης Μινωτής (1970), Μανόλης και Ευαγγελία Μιχαλάκη (1976-1980), Μουλλάς Πάνος (1972), Μαργαρίτα Μπακοπούλου (1961), Λιλίκα Νάκου (1982), Δημήτρης Νόλλας (1987), Όμηρος Ξενίδης (1982), Πάνος Β. Ξένος (1982), Στέλιος Ξεφλούδας (1976), Γιώργος Ορφανός (1971).

77.4

Επιστολές προς τον Μ. Κουμανταρέα Π-Σ

Επιστολογράφοι: Λώρα Πάλμερ (1986), Νίκος Παναγιωτόπουλος, Αλέξης Πανσέληνος (1982), Φοίβος Παπαγεωργίου (1953), Μ;. Παπαδάκη (1979), Σάκης Παπαδημητρίου (1976), Παπαρδής Μιχάλης, Τ.Κ. Παπατσώνης (φωτοαντίγραφο, 1969), Στρατής Πασχάλης (1993), Γιάννης Πατσώνης (1982), Αναστάσιος Πεπολής (1975-1979), Αλεξάνδρα Πλαστήρα, Ρένα Πυλαρινού (1970), Μ.Β. Ραΐζης (1976), Β. Ραπτόπουλος, Δ. Ραντόπουλος (1975), Θ. Ρεμπουτζάκος (1967;), Αντρέας Σακελλαρίου (1976), Μαρώ Σεφέρη (1975), Γιάννης Σπαβέρας (1979), Μάνος Σταλάκης (1976), Σύλλογος γονέων Κ. Τιθορέας (1976).

77.5

Επιστολές προς τον Μ. Κουμανταρέα Τ-Χ, Β-Υ, αταύτιστοι, επιστολές αναγνωστών

Κώστας Ταχτσής, Άννα Τριανταφύλλου-Μωραΐτη (1974), Πέτρος [Τατσόπουλος;], Αντρέας Τσακαλής (1975-1976), Αγκόπ Τσελιανιάν (1974-1977), Γιάννης Τσιώλης (1964), Θ.Δ. Φραγκόπουλος (1982-1984), Δημήτρης Χατζής (1979), Μάνος Χατζιδάκις (1973), Γ. Χατζινίκος (1957), Χάρης Χριστοδούλου (1967-1976), Γιώργος Χρονάς (1984), σημείωμα φίλων του Μένη Κουμανταρέα (Μιμή και Βασίλης Βασιλικός, Μ. Χατζιδάκις, Μιχάλης Μήτρας, Γιάννης Κοντός, Π. Βέργος;, Δ. Νόλλας;), W.F. Bakker (1971, απάντηση Μ.Κ.), Deutscher Akademischer Austauschdienst (1971 και φωτοαντίγραφα επιστολών Μ.Κ.), The Ford Foundation (1973-1975), Rolf Hesse (1978-1979), Mario Vitti (1975).

- Αταύτιστοι αποστολείς, αμφίβολες ή δυσανάγνωστες υπογραφές.
- Επιστολές αναγνωστών (1981-2004).

Οπτικοακουστικό υλικό

ΦΑΚΕΛΟΙ 78-79 ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ, ΒΙΝΤΕΟΣΚΟΠΗΜΕΝΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Τηλεοπτικές εκπομπές ή εκδηλώσεις με τη συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα (σε ταινίες VHS):

- «Η ιστορία των χρόνων μου» (1971-1985), γ' κύκλος, επεισόδιο 11º: «1981-Μένης Κουμανταρέας».
- «Θέματα και Βιβλία», ΕΡΤ, 19.10.1983 (Μ. Κουμανταρέας, Σ. Τσακνιάς, Α. Δαμιανίδη, Α. Δεληγιώργη, Ν. Νικολαΐδης, Β. Ραπτόπουλος, Π. Τατσόπουλος)
- «Η κυρία Κούλα», τηλεταινία. Σκηνοθεσία Δ. Χρονόπουλος, ΕΡΤ, 29.12.1983.
- «Περισκόπιο». Αφιέρωμα στον Μ. Καραγάτση, ΕΤ-1, 10.2.1987.
- «Τα καημένα», [τηλεταινία, διασκευή Π. Τατσόπουλου, σκηνοθεσία Γ. Διαμαντόπουλου, ΕΡΤ 1, 27.2.1987]
- «Καλλιτεχνικό καφενείο», ΕΤ 1, 20.7.1988 (Άλκη Ζέη, Μ. Κουμανταρέας, Φ. Γερμανός).
- Νίκος Θαλασσινός, «Το Θησαυροφυλάκιο του πνεύματος» (Εγκαίνια), Κως, 16.3.1991.
- Αετοπούλειο Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Χαλανδρίου, «Γυναίκες της δημιουργίας και της σκέψης», Μένης Κουμανταρέας και Μάρω Δούκα μιλούν για τη Χρύσα Προκοπάκη, 8.4.1992.
- «Οι απαρχές μου», σκηνοθεσία Βαγγέλης Δημητρίου, ΕΤ 2, 31.5.1993. Ο Μ. Κουμανταρέας μιλάει για τον Π. Τατσόπουλο.
- «Ενώπιος ενωπίω», εκπομπή του Νίκου Χατζηνικολάου [για τον Ο. Ελύτη], Mega, 19.3.1996]
- «Άξιον εστί», εκπομπή του Βασίλη Βασιλικού με τον Μ. Κουμανταρέα, ΕΤ 2, 21.4.1996.
- «Νυχτερινός επισκέπτης», εκπομπή του Άρη Σκιαδόπουλου, ΕΤ 1, 4.2.1997
- «Παρασκήνιο», εκπομπή για την πλατεία Βικτωρίας, σκηνοθεσία Νάνσυ Μπινιαδάκη, ΝΕΤ, 15.9.2001.
- Έκθεση Φρανκφούρτης, 9.10.2001.
- Παρουσίαση του *Δυο φορές Έλληνας*, 23.11.2011, Ιανός, Θεσσαλονίκη.

Τηλεοπτικές εκπομπές ή εκδηλώσεις με τη συμμετοχή του Μ. Κουμανταρέα (σε ταινίες VHS) που φέρουν τις ακόλουθες ενδείξεις περιεχομένου:

- Παρασκήνιο: «Οι τέσσερις τοίχοι του Β. Χατζηγιαννίδη», σκηνοθεσία Κατερίνα Ευαγγελάτου.
- Περισκόπιο, «Τα μηχανάκια»
- Εκπομπή Άννας Παναγιωταρέα
- Εκπομπή Άννας Παναγιωταρέα «Τι τρέχει;»
- Κουμανταρέας Παπαδιαμάντης Βιβλιόραμα
- Πατρίκιος Κοτζιάς Κουμανταρέας
- Ταινία του Χαρωνίτη για την πεζογραφία Μ. Κουμανταρέας

- Εκδήλωση Παρίσι 27.5.2004

Ψηφιακοί δίσκοι (CD, DVD)

Ραδιοφωνική εκπομπή «Μονογραφίες» του Γιώργου Αρχιμανδρίτη με τον Μένη Κουμανταρέα (2 CD).

«Εξιστορείν και ιστορείν», εκπομπή του Γ. Τζανετάκου, με τον Μ. Κουμανταρέα (DVD)

Δύο dvd χωρίς ενδείξεις περιεχομένου.

ΦΑΚΕΛΟΣ 80 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ (1968), ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ (1953)

- Φωτογραφίες από τη δίκη του Μ. Κουμανταρέα για το Αρμένισμα στη διάρκεια της δικτατορίας (Διεθνές φωτογραφικών πρακτορείον Ζ. Αγγελόπουλος-Β. Καραμανώλης, Πρακτορείον ηνωμένων φωτορεπόρτερ 1968).

- Προσωπικά: δύο απόκερα (υπολείμματα κεριών) από τον Επιτάφιο της Μ. Παρασκευής 3.4.1953, όπως σημειώνεται από τον Μ. Κουμανταρέα στο χαρτί που τα περιτυλίγει.

ΦΑΚΕΛΟΣ 81 ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΜΕΝΗ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ

81.1 Εκδόσεις έργων του:

Β. Βασιλικός – Μ. Κουμανταρέας, Νεανική αλληλογραφία (1954-1960), επιμέλεια-πρόλογος Θανάσης Νιάρχος, Αθήνα, Τόπος, 2014

Η σειρήνα της ερήμου, Αθήνα, Πατάκης, 2015.

Βιοτεχνία υαλικών, Αθήνα, Πατάκης, 2016.

81.2 Κριτικές και αφιερώματα:

Σεραφείμ και Χερουβείμ (Χ. Δημακοπούλου, 2014)

Για το αρχείο του Μ.Κ. (Σταυρούλα Παπασπύρου, 2015)

Για το σύνολο του έργου του (Γαβριέλα Αναστασίου, 2014), *Οδός Πανός*, 175 (Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2017), αφιέρωμα στον Μ. Κουμανταρέα.